AVGVSTINI NIPHI MEDICES, PHILOSOPHI SUESSANI, de Auguriis Lib. II.

Cum capitum Indice.

His adiecimus

ORI APOLLINIS NILIACI de hieroglyphicis notis Lib. II. à Bernardino Vicentino latinitate donatos.

BASILEAE APVD IOHANNEM HERVAGIVM, ANNO M. D. XXXIIII.

AVGVSTINI NIPHI MEDICES PHILOSOPHI Sueſſani, librorum de Auguriis, ad Illuſt. uirum Guidonem Rangonium magnanimum Comitem præfatio.

QVanta apud priſcos hoiẽs inoleuerit uanitas, Magnanime Guido, ex iis quæ de auguriis deq́; augurandi artibus tradiderunt, non eſt obſcurum intelligere. Cilicum & Piſidarum gens, hiſq́; finitima Pamphilia uolatibus auium, cantibuſq́; declarari res futuras crediderunt. Democritus, Chryſippus, Diogenes Babilonius, Antipater, Poſſidonius rem probarunt. Romulus, augur optimus, Vrbem auſpicato condidit. Priſci Reges, Romaniq́; ipſi tantam fidem auguriis præſtabant, ut ſine auſpiciis nullas res prorſus gererent, dicerentq́; et templa auguſta, eademq́; ab origine auguria quod à Ioue manu ſua aucta fuerint atq; data. Tiberius Gracchus

augurum et aruſpicum diſciplinam cæte-
ris diuinationibus antepoſuit, quæ in Tel
meſſo Cariæ urbe claruit. Phryges quoq;
& Arabes auiũ ſignificationibus obtem-
perabant, quod etiã effecerunt Vmbri. Pli
nius inſuper in hiſtoriæ naturalis libris,
non modo his fidem præſtat, uerum etiã
multis exemplis probat. Liuius etiã ubiq;
auguria magnificit: at ubi opus erat an-
notauit. Heſiodus in narratione obſeſſio-
nis Nini Aquilam augurii præſidem bi-
bentem facit. Ariſt. omnium philoſopho-
rum magiſter, non ſolum auguriis fidem
adhibet, ſed ex animalibus multa colligi
monet. Vnde libris de animaliũ hiſtoria
inquit, Gallina etiã diſciſſa, talia ſuſcepto
quo loco fœminis oua adhærent, reperta
ſunt colore luteo, tota magnitudine oui
profecta, quod pro oſtento augures capi-
unt. Præterea cũ de lacte & coloſtra loque-
retur, ſed hæc oſtentis inquit annumeran-
da potius ducunt, nam & Lemnio illi pe-
coris domino conſulenti, deus amplius
incrementum peculii futurum reſpondet.

Et cum de sternutamento loqueretur signum est inquit, augurale & unum ex spirituum omnium generibus, sanctum & sacrum, per quæ non modō fidem auguriis tribuere, uerū etiam probare uidetur. Celeberrimi uero augures, qui et fidē auspiciis præstiterunt, & auguria obseruarunt, plurimi fuerunt, inter quos Deiotarus Siciliæ rex qui, ut Cicero inquit, nihil unquam nisi auspicato gessit. Tisameus Antiochi filius adeo auguriorum facultatem percalluit, ut apud Delphos oracula redderet. Leucadius celeberrimus aruspex, qui Hyppomachus nomine dicebatur, auguria apud græcos obseruauit. Vectius in augurandi disciplina nobilissimus fuit, hic enim, ut scribit Varro in libris antiquitatum, affirmauit futurū Romani Imperii terminum post. M. CC. annos. Theocritus augur fuit præstantissimus, qui autoritate augurandi omnibus sui temporis auguribus anteibat. Vmbritius tantam auguriis fidem tribuit, ut ipsa esse deorū uerba assereret. Tyburnus Am-

phiarai filius adeo auguriis adhæsit, ut Tybur-
tes non alio nomine quam à Tyburtino dici uoluerint. Amphiaraus Oiclei filius augur fuit græcus, quem cum Adrastus rex in bellū contra Thebas uellet ducere, recusauit, & ne cogeretur, sese occulit, quod præuideret ibidem se periturum. Tiresias Thebanorum Rex, non modo auguriis fidem præstitit, uerum etiam augurificæ artis inuentorem fuisse memoriæ proditū est. Tages uero primus omnium auspicii disciplinam dedit. Hi sunt homines, qui uanitatibus auguriorum adhæserunt. Ne igitur huiusmodi prisci homines prophanis sint errandi occasio, de auguriis duos libros struendos esse putauimus. Primum in quo uanitates omnes, quas tradiderunt, enarrabimus. Secundum autem in quo & opiniones, & causas, quibus huiusmodi uanitatibus fidem tribuerunt, reprobabimus: exponemusque & quibus auguriis fides sit præstanda, et usque quo augurandum sit. Verū cum aliquid publicatur, primario uiro dicatum non

parum

parum autoritatis capiat. Ad te, Guido Illustris studiorum uirorum fautor præcipuus, atq; tuorum parium similiumq; iubar splendidissimum, librum hunc scribimus, ut intelligas quibus auguriis fides sit præstanda, quibus autem non. Insuper quid de eis philosophi, quidue sanctissimi uiri senserint. Virtus enim tua declarauit non modo grato animo labores nostros, uerum etiam summo desiderio te esse suscepturum. Accipe igitur libellum, quem si à te commendatum sensero, ad maiora munera accingar. Vale.

QVID PER NOMEN AVGVrii sit intelligẽdum, et quo ordine procedendum.

ANtequam ad rem, quæ nobis augurium fert, deueniamus, quid per augurium intellexerint prisci, ac quo modo nos in disputatione accipimus, exponendũ uidetur.

Est igitur augurium diuinatio quædam, quæ ex auibus ipsis colligitur.

Diuinatio autem, ut Arist. inquit libro de somniis, bifariam dicitur, aut naturalis, aut artificiaria.

Naturalis quidem diuinatio, est ipsa auis quæ uolatu, aut uocibus, aut gustatu, ex insperato nobis suapte natura aliquid boni, aut mali futuri prædicit: & de hac naturali diuinatione Vergilius loquitur, cum inquit.

Quod nisi me quacunq; nouas incidere lites,
Ante sinistra caua monuisset ab ilice cornix.
Nec tuus hic Mœris, nec uiueret ipse Menalcas.

Artificia-

Artificiaria uero, est interpretatio auguris. qua naturalem diuinationem in suā significationem interpretatur, unde Cicero in libro de legibus, sacerdotū genera duo esse dicit, unum, quod præsit ceremoniis & sacris, alterum quod interpretatur fatidicorum & uatum effata incognitaq́ꝫ. Diuinationis erant tria in auibus. Nam aliæ uolatu, aliæ cātu, aliæ gustatu futura prædicebant. Infelicem enim conflictum in Numantinis, in Mancinum illatum prædixerunt pulli, qui escam non acceperūt, sed ex cauea euolauerunt.

Auspicium uero differt ab augurio, quandoquidem augurium fit proprie auium garritu, ac uoce dumtaxat, auspicium autem ab auiū uolatu. Nonius uero Marcellus docet. Auspiciū esse auiū inspexionē.

Augurium uero rerum omnium coniecturam.

Aruspicium ex uictimis in ara inspiciendis fiebat.

Extispices uero dicebantur ab inspiciendis extis.

Omen est intentio auspicantis, qua auspicans ipse aliquid, quod sibi occurit, ut augurium accipit: diciturq́ꝫ bonum, & malum omen, ut apud Liuium non semel legitur. Cum procis necem machinaretur Vlysses, præcatus est Ioué, ut duplex illi signum daret, quo id quod animo cóceperat perfectum iri certo sciret: cui ilico intonuit Iuppiter, & puellam in ædibus pistrino adductam deos rogantem sensit, ut non diutius eo die in Vlyssis domo comederent proci, quod Vlysses pro omine accepit, nec defuit rei euentus, siquidem eo die ab Vlysse, & Telemacho ad unum cæsi sunt.

Præsagium auté communius est. Omne em̄ animal quod præsagit q̃ꝫ oblata res est, dicit̃ præsagire, hoc est, futura ante sentire.

Vaticinium ipsa diuinatio est, quæ ut diximus, aut naturalis, aut artificiaria est.

Ostentum quod statim futuri quicquam ostendat, ut Cometæ, tonitrua, mō strum, & id genus.

Portentum quod licet naturale sit, raro tamen se

men se ostendit quin futuri aliquid cum temporis interuallo denuntiat.

Prodigium dicitur quod & natura fiat, et sæpe eueniat, semper tamen mali quicq̃ præsagit, ut apud Homerũ odyss. xxi. Nã ubi Vlysses nullo negotio arcum præter omnium procorum opinionem intendisset, quo eos confecturus erat, Iuppiter maximo fragore intonuit, quod prodigium Vlyssis conatus aduersũ procos non irritos fore, ut postea euentus docuit, portendebat. Præterea Græcis certantibus Iuppiter totam noctem tonans, calamitatis prodigium dedit, ut apud Homerum Iliade. xi. cum utraq; acies Græcorum et Troianorum in procinctu staret, Iuppiter præuidens magnam Græcorum cladem sanguinem pluit. Homerus Iliade. xi. uerum placet nobis augurii nomine uti pro his omnibus & pro quibuscunq; aliis, quæ ueteres in futuri significationem retulerunt, ideo de his percurrentes, dicimus de auguriis, primo quæ ex sternutamentis prisci acceperũt: deinde de auguriis, quæ ex

tremo-

tremoribus cuiusq; particulæ nostri corporis sumpta sunt, demum de auguriis, quæ ex aliis quibuscun´q; accepta in futuri significationẽ retulerũt. Nam uulgares in his omnibus esse crediderũt auguria.

Quatuor esse necessaria in auguriis secundum priscorum usum.

SEd quod in auguriis necessaria sint secundum priscorum usum, edoceamus. Credit enim gentiliũ uanitas in augurioum usu quatuor esse necessaria.

Obiectum, quod præter intentionẽ, hoc est ex insperato auspicantis occurrit, siue sit auis, siue belua, siue sternutamentum, siue tremor, siue res quæuis alia.

Persona auspicãs, cui tale obiectũ ex insperato præter intentionem se offert.

Intentio auspicantis, qua obiectum, quod occurrit in augurium refertur. Et Hora, qua obiectũ, quod præter intẽtionẽ ex insperato occurrit, nulla præcedente ratiocinatione, quasi naturali impetu pro augurio accipitur.

De obiectis

De obiectis augurificis.

DE obiectis uero augurificis uariæ apud priſcos fuerunt obſeruationes. Nã alii ſternutamẽtis pro obiectis auguralibus utũt,alii tremoribus,ac ſaltibus particularũ corporis: alii utunt pro auguralibus obiectis,et homine,et auibus ,et feris: alii utunt auibus dũtaxat: alii utunt omni eo,quod ex inſperato occurrit. Sũt deniq; alii qui obiecta auguralia in.xii. reduxerunt,pro numero.xii. ſignorum per quæ decurrit Luna moués auguria,de quibus dicemus poſtea:at nunc ſatis ſit generatim hæc attigiſſe.

De perſona auſpicante.

DE perſona auſpicante poſt hæc diſſerendũ. Mathematici eñ autumant nõ omnẽ hominẽ eſſe, cui auguria mali, aut boni quicq̃; portendũt, et hãc ob cauſã nõnulli tradũt perſonã,cui auguria prædicũt, eã eſſe, quæ inter alios hoiés prærogatiuã habet,nec ab ratione mouentur. Nam ſi uniuerſi ordo, ut putant, auguria mouet, nõ niſi propter hominis bonum

mouere,

mouere uidetur, potissimumque eius hominis, qui cæteris anteſtat, cum ſit magis ab ipſa natura intentus. Accedit quod ex bono, aut malo præeminentis hominis, multorum etiam bonum, aut malū pendeat. Quare uiris dumtaxat illuſtribus, qui potentia, aut uirtute, aut diuitiis, aut dominatione aliis præſunt, auguria futura prædicere arbitrantur. Nos autem contraria legimus. Nam deiectis etiam perſonis, nonnunquam boni quicquam aut mali auguria ſignificaſſe in libris hiſtoriarum comperimus, ob id gentiliū uanitas omnem hominem arbitrantur poſſe eſſe, cui auguria contingunt, modo obiecta augurifica, ut dicemus, pro auguriis acceperit. Deiectæ etiam perſonæ nonnunquam illuſtres uiros uirtutibus & ſtudiis excellunt, et ob hanc rem, ut Ariſt. inquit Ethic. x. à natura ipſa atque ab ipſo deo magis diliguntur. Quare fit ut perſona omnis ſit apta, ut ea auguria contingant, modo præter rationem, præmeditationemúe ex inſperato augurifica obiecta euenerint.

De inten-

De intentione auſpicantis.

QVare niſi perſona auſpicans naturali quodam impetu, obiectum ut augurium ſumat, quod ex inſperato occurrit, nequaquam, ut ſcribunt augures, augurium eſſe poterit, quatenus enim obiectum, quod ex inſperato occurrit, impetu quodam naturali pro augurio accipimus, decernitur ſtellam mouiſſe tum obiectum, ut occurrat, tum mentē noſtram, ut pro augurio illud ſumat. Motus enim naturales motu cœleſti regulantur. At cū obiectū impetu naturali nobis occurrat, nosq́ue impetu naturæ illud, ut augurium accipiamus, fit ut uterque impetus cœleſti motu reguletur. Eſt autem huic rei nobis exemplo Scipio Africanus, qui cum deſcenderet à nauicula, in terramq́ue cecidiſſet, mox occurſum in augurium referens, dixit, Teneo te tellus: non enim augurium fuiſſet, niſi naturali quodam impetu à Scipione ominante id in augurium relatum fuiſſet.

Inſuper cū, L, Paulo Macedonicū bellum

ſenatus

ſenatus extra ordinē decreuiſſet, et ea ipſa die domum ad ueſperas rediiſſet, filiolam ſuā Tertiā, quæ tunc erat paruula, admo dum oſculās animaduertit triſtiorē: quā cū interrogaſſet, quid ita triſtis eſſet, pater inquit Perſa periit, tunc ille arctius puellā complexus, accipio, inquit, mea filiola omen, erat aūt mortua catella eo nomine, quam puella habuerat in delitiis. L. autem Paulus omen accipit Perſā Macedonum regem, aduerſus quem ſibi decreta fuerat prouintia, eo bello periturum, quod & factum eſt.

Præterea intentionem eſſe neceſſariam in auguriis declarat caput humanum inuen tum in Tarpeio delubro, cuius fatum uo lens in Hetruriam transferre Olenus Calenus celeberrimus uates, interrogauit legatos Romanos, hic caput inuenimus, quod translatum fuiſſet in Hetruriam ni præmoniti à filio uatis legati reſpondiſſent, non plane hic, ſed Romæ inuentum caput dicimus. Hæc ſatis ſint exemplis, ut appareant oſtentorum uires

è noſtra

è noſtra poteſtate eſſe,ac prout quæq; ac-
cepta ſunt,ita ualere. Hæc Plinius lib.28 ca
pi.2. Patet itaq; nullũ obiectũ nobis poſſe
eſſe augurificum, niſi naturali impetu ex
eo omen ſumpſerimus.

*De hora electa qua obiectum augu-
rificum in augurium refertur.*

ET cum per uerum tempus Aſtroni-
mi, uerum eius ſtellæ locũ inuenire
docent,quæ in cauſa eſt,de tempore dica-
mus. Nõnulli itaq; uerum tempus autu-
mant,quo obiectum augurificum ex in-
ſperato nobis occurrit. Nam eo tempore
uidetur obiectũ ab ea ſtella moueri, quæ
in cauſa eſt. Alii peritiores arbitrantur ue-
rum tempus eſſe id,quo perſona,cui oc-
currit, naturali impetu obiectũ pro augu
rio accipit. Siquidẽ hæc pronũtiatio,quæ
ori hominis inconſulto incidit,cui obie-
ctũ occurrit, attendenda eſt. Nam,ut Pli-
nius inquit,hoc eſt illud,quod primo in
augurio dicitur omen,quo diuino fauo-
re euenire credidit gentilium uanitas. In
nonnullis uero omen atq; obiecti occur-

ſus eodem momento temporis accidunt, necob aliam cauſam quidé niſi quia cœleſtis ſtella fortiter mouet utriuſq; naturã, ſimulat́q; utramq; impellit. Ex his licet deducere nihil nobis poſſe eſſe augurificũ, niſi nos ex illo naturali quodam impetu boni quicquam aut mali futurũ eſſe ominemur. Cum enim ſic ex illo inconſulto ominabimur, naturali motu moueri uidemur, motus autem naturæ, ut Theophraſtus, & Themiſtius tradiderũt, ab intelligentia non errante eſt. Intelligentia uero nos mouet, influéte cœli motu. Quare inſperata illa ominatio nobis argumento erit, ut augurificum illud naturale ſit, non omnino temere, ac caſu eueniens, huic rei nobis argumento eſt Deiotarus Ciliciæ rex, qui cũ aquilam uidiſſet declinantem in tectum ab eius uſu quam primum abſtinuit, ex ea omen ſumens, ſequenti uero nocte, corruit tectũ. Patet itaq; nihil nobis poſſe eſſe augurificum, niſi ex illo impetu quodam naturali omé ſumpſerimus. Hactenus de hora electa, per quæ

patet

patet auguriú pro uno esse accipiendum, etiá si pluries acciderit, donec contingat luna tenente idem signum, omnia enim eandem uim habent.

De tempore quo euentus erit.

COnsequenter uero de tempore, quo euentus erit dicamus. Tradút Astronomi, euentus quos augurium portédit, bifariam esse, aut qui breui tempore euenire possút ut infra horam, aut diem, ceu aduentus hospitis, uel amici obuiatio, et id genus, aut qui nec infra diem, aut horam, sed infra mensem, aut annum contingere possunt, ut bellum, mortalitas, et cætera id genus. Cum igitur breui tempore euentus esse potest, auspicandum est ipsum fore antequam luna exeat signú, per quod peragrabat eo tempore, quo omen emersit. Sin autem breui tempore esse non poterit, censent eum fore antequam luna duodecies peragrauerit id signum, quod ominis tempore tenebat, hoc est infra annum. Vt si ominis significatio fuerit de Pontificis, aut Præsulis aut

Patriarchæ, aut Regis morte, hanc euenire putant antequam luna duodecies peragret signum, quod ominis tempore tenebat. Hæc de temporibus. His declaratis superest de auguriis & sternutamentis dicere, quæ gentiliũ uanitas credidit esse certa.

De sternutamentis augurificis

ARistoteles tãtus in doctrina uir, de sternutamẽtis loquens, in libris de historia naturali, asserit sternutamentum augurale signum esse sanctũ, & sacrum, ubi Penelope conqueritur de damno ac iniuria, quam proci familiæ suæ inferebant, adiiciens horum omniũ originem esse Vlyssis mariti absẽtiam, qui si rediret, facile unà cum filio Telemacho iniuriam rependeret, hæc ubi dixisset, Telemachus ilico tanto strepitu sternutauit, ut tota domus insonuerit, quod interpretata est Penelope procorũ cædem significare. Sternutamentum esse sanctum & sacrum Homerus tradit, odyss. 6. ut Plutarchus refert in uita Homeri. idem Theocritus in Helenæ Epithalamio scribit, hinc gentiliũ uanitas

nitas ſuperſtitiones non paucas in ſternu-
tamentis conſiderant, tradunt enim gen-
tes plurimæ, cogitāti aliquid agere, ſi duo
aut quatuor ſternutamēta cōtigerint, au-
gurale eſſe, in bonū finem rem agendam
deduci: ſin autem quis pluſquam quater
ſternutauerit, nec in bonum, nec in ma-
lum retulerunt priſci. Si quis uero ſemel,
aut ter ſternutauerit, omnia omittat & di-
cere & facere, tradunt enim in bonum fi-
nem nec cito, nec facile rē uenire. Si duo
ſimul ſternutauerint, quæ agere delibera-
uerunt, proſequantur, tradunt enim pro-
ſperum eſſe augurium, tam in agēdis per
mare quam per tellurem. Si duo ſimul bis
ſternutauerint, proſequantur quod cœpe-
runt, optimum enim eſſe augurium tra-
dunt & in agendis & dicendis. Si quis de
nouo in aliquem locum uenerit, et ſemel
ſternutauerit, in bonum finem rem dedu
cet, quā agere propoſuerat. Sternutamen-
tum nocte factum alicui eorū, qui in do-
mo ſunt, lucrum portēdere aſſerunt, duo
uero, damnū, de ſignificatione uero eum

participare asserunt qui nocte sternutat. Duo sternutamenta omni nocte facta, ab aliquo eorũ qui in domo sunt, aliquam de domo personam moriturã, aut in domo damnum, uel maximum lucrũ portendere tradunt. Aegyptii quoq; dixerunt, cũ quis de nouo domum inhabitare cœperit, & domum intrando semel sternutauerit, secure eam inhabitet, sin autem bis, nequaquam eã ingrediatur. Homine in suo lecto iacente, si uigilauerit, sternutauerit'q; semel, malum portenditur, quoniam aut morbũ, aut damnum, aut aliquid tale enuntiat: quod si dormierit, & ilico expergefactus sternutauerit, longe peius. Nam uel grandem tristitiam, uel mortem personæ, uel impedimentũ grauissimum aut rerum amissioné præsagit: sin autem aliquis in lecto iacendo, euigilando'q; bis sternutauerit, aliquid boni assequetur, quoniam aut lucrum, aut sanitaté: si ægrotauerit, quod si dormiebat, longe melius attinget. Verum si omni nocte usq; in tertiam quis sternutauerit bis, tunc ad optimum

mum proficiſcetur, quoniam uel in lu-
crum, uel in honores. Si quis pro tota, aut pro parte diei negotiando, agendo'que peregrinatus ſit, & in aliquo hoſpitio requieuerit, bis'que in eo loco ſternutauerit, locum mutet, nam in alio hoſpitio, ad quod ſe permutauerit, proſperabitur, manés enim in priori, damnum patietur. Cum quis aliquem locum petierit cauſa agendi rem aliquam, & mox ſemel ſternutauerit, confeſtim ex illo loco diſcedat, in alio enim loco pro parte proſperabitur: quod ſi bis ſternutauerit, tute poterit res ſuas ex illo priori loco in alium permutare. Si quis pacto rei alicuius conſtituto, ſemel ſternutauerit, pro certo habeat pactum eſſe firmum. At ſi ter ſternutauerit, pactũ erit infirmum. Si quis die lunæ ſummo mane, cum de lecto ſurget, ſemel ſternutauerit, tota ea hebdomada in lucro, aut in alia re proſperabitur. Contra uero ſi bis. Si quis perdiderit equũ, aut anulũ, aut rẽ quamuis, et exeundo domũ, ut rem illã quærat, ſemel ſternutauerit, rẽ amiſſã recuperabit.

At si bis, nunquam rem inueniet. Die uero dominica, cũ si quis è lecto surgens, ter sternutauerit, bonũ, semel uero, malum assequetur. Ante prandium uel cœnam, cũ quis comedere cœperit, bis sternutauerit, bonum, semel uero malum inueniet. Tradit Ari. & medici probarunt, ægris uitis de uita diffidentibus unum sternutamentũ superueniens, mortale esse, binum autem salutare, mulieribus autem cõtrà, nam unum salutare, binum uero mortale est. Peragranti syluã, bina sternutamenta superueniẽtia, euasionem à latronibus nunciant, unum uero, malum. Hæc sunt quæ de auguriis ex sternutamentis sumptis scribũt Aegyptii, sunt & alia, quæ omitto, cum longe uaniora uideantur iis, quæ diximus.

De saltibus tremoribusq; cuiusq; particulæ corporis auguralibus.

POst hæc de iis auguriis disserẽdũ est, quæ Melampus Hierogrammateus ex tremoribus saltibusq;, qui in hominũ menbris fiunt, collegit, opinatus enim sal

tus mem

tus membrorum augurales esse,quod etiam Theocritus probauit,initio nobis sũpto ab ipsius capitis apice. Nam si apex capitis tremuerit,tristitias,ac molestias præsagit,aut longum iter futurum,seruo tamen iniurias,uirgini uirum,uiduæ tristitias: secundum alios autores, malorum occursum decernit,uirgini nuptias,quoniam,ut dicunt,Iuppiter ex suo apice Mineruã genuit:uiduæ quoq; similiter nuptias:diuiti damnum,ac insidias:militi felicitaté, nautæ tempestatem: in apice uero suo,qui tempestatem patiuntur,superstites erunt. Caput uero si concutietur aut si capilli erecti fuerint,aut si in aliquo tempore horreant,multo tẽpore constanter insidias indicãt,aut ab amico aliquo, aut consanguineo damnum portẽdunt, seruo autẽ ægritudinem,uirgini uituperationem,uiduæ iniuriam, pauperibus, & iis qui indigent,bonum ominantur. Diuitibus imbecillitatem,ac uitæ insolentiam.Aegroto uero uitam.Aliter tradunt alii,dicunt enim caput,si tremuerit,ma-

lum multo tempore duraturũ enuntiat, seruo mortem, hero, ac uiduæ damnum. Aliis personis subiugationem, & rursus libertatem indicat. Si totum caput salierit, mortem præsagit, aliis multa bona enuntiat. At si pars capitis posterior usq; ad concauum, plerumq; inimicum, & insidias, & peculiarem mortem, reliquis uero aduersitatem, seruo bonum, uirgini uirum bonum, uiduæ ægritudinem, diuiti periculum, agricolæ laborem significat. Si uero dextra capitis pars, bonum ominatur, seruo gaudium & libertatem, uirgini uituperationem, uiduæ bonum, uidualitatis suæ perseuerãtiam. Sin autem sinistra, damnum, seruo domus mutationé, uirgini uituperationem, uiduæ contumeliam. Post hæc de cerebro. Nã cerebrum saliens bene ualenti morbum, ægrotanti sanitaté, augumentũ corporis et uictum denotat, sterili uero, filiũ, et gaudiũ, exuli peregrinationé, et reditũ in patriam, militi uero, et nautæ capitis periculũ. Deinde de fronte. Si enim frons tremuerit, in res

puden-

pudendas ac uituperabiles incidere significat, seruo domini mortem, uirgini insidias, uiduæ damnum. At si dextera frontis pars, magnitudinem potentiæ præsagit, seruo iniuriam, uirgini cõsilium. Sin autem sinistrã, plerumq; malum, et luctũ significat, seruo utilitatem, uirgini nuptias, uiduæ uituperationé. At si frontis medium, luctum, seruo malum, uiduæ iniuriam, uirgini utilitaté, aliis personis, omnibus bonum enuntiat.

De temporibus auté. Si enim temporum tremitauerit dextrum, semper bonũ enuntiat, seruo aũt inæqualitaté, uirgini conuiuium opportunum, uiduæ peregrinationem, & utilitatem. Si sinistrum, semper bonum, et inopinam utilitatem præsagit, seruo inæqualitatem, uirgini nuptiarum impedimentũ, uiduæ, bonũ. De superciliis. Nam si dextrum superciliũ salierit, ægritudinem breuem, et non multo post illã opulentiã enuntiat, pauperi uero diuitias, seruo bonũ, uirgini uituperationem, uiduæ iniuriã. Si sinistrũ, multa inopina

bona

bona significat, ac felicitaté, ex qua fidem habebit. Si medium, quod est inter supercilia, ut Melampus & Phœmon asseruerunt, omnibus malum præsagit, seruo tamen bonum, uirgini consilium, uiduæ utilitatem. De oculis post hæc dicamus. Si dexter oculus salierit, ut Phæmon et Melampus & Antiphon, & Aegyptii tradiderút, portédit subditos inimicos fore, et peregrinationes. Si dextri oculi superior palpebra, acquisitioné omnino, secundum uero Antiphonta negotiationem, & sanitatem significat, seruo insidias, uiduæ peregrinationem: sin autem palpebra inferior, lachrymas enuntiat, seruo bonum, uirgini iniuriam, uiduæ subiugationem. Si angulus dextri oculi tremuerit, pauperi iniucunditatem, seruo bonum, uirgini periculum, uiduæ inhonorationem, atque inimici peregrinantis reditum. Si sinister oculus quatitur, aduétum hospitis maxime dilecti, aut futurum iter denuntiat, & si aliquis ab ipso fugiet, eú per longum iter inueniet, et spé mulieribus etiam

signifi

ſignificat, pauperi uero iter in bonũ, aliis multum laborem, & parũ poſſidere præſagit. Si ſiniſtri oculi ſuperior palpebra ſalierit, pauperi acquiſitionem & opulentiam ſignificat, ſeruo inſidias, uirgini uituperationem, uiduæ bonum, diuiti conuiuium, agricolæ & uenatori auxilium et utilitatem, militi fœlicitatẽ: ſi ſiniſtri oculi dexter angulus ſalierit ſanitatem & ſalutem ominatur: ſi uero ſiniſter, omnia bona ſignificat: ſi inferior ſiniſtri oculi palpebra, iniucunditatem, ſeruo calumniam, uirgini incorruptibilitatem, uiduæ iniuriam. De naſo poſt hæc. Si dextra pars naſi ſalierit, ut Melãpus inquit, iniucũditates fugere ſignificat, ſeruo utilitatẽ, uirgini conſiliũ, uiduæ ſubiugationem. Sin autẽ ſiniſtra, inopina bona enuntiat, ſeruo auxiliũ, uirgini conſilium, uiduæ ſubiugationẽ. At ſi naſi medium, triſtitiã, ſeruo iniucunditatem, uirgini nuptias, uiduæ uituperationem: & ſi totus naſus, ſẽper inopina bona præſagit. Si extrema pars ſiniſtræ partis naſi quatitur, damnum, ſeruo malum

lum pati, uirgini uituperationem, uiduæ calumniam. Si extrema daxtræ partis, utilitatem significat, seruo uero, uirgini, et uiduæ iniucunditatem. Si medium ambarum partium extremarum naris tremuerit damnum ac iniuriam, seruo bonam considerationem, uiduæ, auxilium.

De malis autem Melampus inquit. Si dextrum quatitur, inopinam iniuriam præsagit, seruo bonum, uirgini iniuriam, sinistrum uero, semper bonum, seruo longam peregrinationem, uirgini uituperationem, uiduæ utilitatem. Postea.

De labiis. Si superius labrũ salierit, discrimen, et uictoriam significat. seruo bonũ, uirgini lucrum. Sin autem inferius, utilitatem: secundum uero Aegyptios operis damnũ. Et de Maxillis post hæc. Nam dextra si salierit, utilitatem significat, seruo fidem œconomiæ adhiberi, uirgini ægritudinem, uiduæ uituperationem. Sin autem sinistra, tristitiam in re parua enũtiat. seruo utilitatem, uirgini uituperationem, uiduæ bonam considerationem.

De genis

De genis. Si dextra quatitur, bonam loquelam significat, seruo uadum, uirgini consilium, uiduæ utilitatem. Sin autem sinistra, malum pati significat, seruo morbum, uirgini iniuriam, uiduæ iniucunditatē. De auribus dicamus. Si dextra auris salierit, aut resonuerit in aliqua re gaudium significat, seruo autem bonam locutionem, uirgini acquisitionem, uiduæ bonum. Si autē sinistra, sublime aliquid fieri significat, seruo uero rerum magnatum aggressum, uirgini uituperationem, uiduæ diminutionē. At si iterior pars dextræ auris salierit, malū signū esse affirmāt, sinistræ autē, audiet aliquid, nō tamen ex illo lætabitur, uerū seruo bonū enuntiat. Et de mento. Nā si menti pars dextra salierit, bonorum acquisitionē omnibus significat. Sinistra uero et bonam spē, et bonum omnibus enūtiat. At si totum, nimiam senectutem præsagit,

De palato uero. Si palatū salierit, bonam in domo locutionem, & si sinistra pars etiam bonum, contra autem si dextra.

De den-

De dentibus autem tradunt: si dentes tremuerit, discordiã, etiam bonũ enuntiare. De ore uero dicunt, si os quatietur, uideri aliquem post multũ tempus quo utetur præsagire. De corde dicũt, cor palpitare bonum omnibus portendere, secundum alios hilaritatem uel amici insidias, seruo tamẽ libertatem, uirgini pigritiam, uiduæ ac militi bonam locutionem, mercatori negociationem.

De collo: dextra pars colli si salierit, libero homini timorem, seruo ægritudinem: cæteris omnibus bonũ, si sinistra tremuerit. De gutture, si dextra pars gutturis quatitur, bonam locutionem significare affirmant, seruo uero ac libertino lucrum: at si sinistra pars, fugam iniucunditatis omnibus significat, aliis liberã gloriam, seruus mala audiet, militi nummorum acquisitionem, uirgini iniucunditatẽ, gubernatori nauis, laudem.

De iugulo, si dextra iuguli pars tremuerit, bonũ significat, seruo tamẽ cogitationes, uirgini procacitatẽ, uiduæ laborem, militi

cogitationis priuationẽ, ſin autẽ ſiniſtra, maligni quicquam, ſeruo ornamentum, uirgini uirum, uiduæ bonam locutionẽ, cæteris autem non bonum: ſecundũ alios ſignificat iſidias, iis uero, qui in anguſtia ſunt malorum conſtantiam, ſeruis ægritudinem, uirgini conuiuium, militi lachrymas, mercatori reſtitutionem, gubernatori nauis bonum nauigium. Sin autem ſiniſtra, liberto iniucunditatem, ſeruo ægritudinem militi ſubmerſionem, mercaori damnum, gubernatori triſtitiam, mulieri iniucũditatem: ſecundũ alios, uiatorum damnum, ſeruis triſtitias, cæteris omnibus bonum, et conuiuium.

De humeris. Si dexter humerus ſalierit, utilitatem ſignificat artifici manuali opus, ſeruo utilitatem, & mortem ſui domini, uirgini nuptias, uiduæ lucrum, mercatoribus utilitatem, gubernatori bonum iter, mulieri gaudium ſignificat. Sin autem ſiniſter, inſidias à muliere illatas, ſed ſalutates portendit.

De brachiis. Si bracbium dextrum tremu

erit, filiorum, ac nummorũ acquiſitionẽ prædicit, mutuantibus uero damnum, ſeruo fidem rerum magnarũ, uirgini ſubiugationem, uiduæ utilitatem. Si uero ſiniſtrum auxiliũ à propriis perſonis enunciat, ſeruo uero libertatem, cæteris aliis perſonis triſtitiam.

De cubitis. Dexter cubitus ſi ſalierit utilitatem enunciat, ſeruo difficilem libertatem, uirgini uituperationem, uiduæ iniuriam. Sin autem ſiniſter, damnum ab aliqua perſona ſignificat, ſeruo felicitatem, uirgini ignominiam, uiduæ iniuriam, cæteris aliis bonam locutionem.

De ulnis. Si dextra ulna ſalierit, damnum ſignificat, ſeruo bonam locutionem, uirgini indigentiam, uiduæ iucunditatis priuationem. Sin uero ſiniſtra, iucunditatis priuationem, ſeruo abundantiam, uirgini ac uiduæ bonam locutionem.

De manibus. Si dextra manus ſalierit, utilitatem. Siniſtra uero, fidei obſeruantiam præſagit. Si dextræ manus iunctura, nũmos quos alicui debet, reddere ſignificat, amplius

amplius et in paupertate esse, et breui tempore uiuere, et hoc in omnibus significat uerũ, ut referunt augures Aegyptii, malũ præsagit, seruo rẽ perdifficilẽ, uirgini nuptias, uiduæ peregrinationẽ. Sinistræ, autẽ insidias propter aliquã rẽ, postremo tamẽ iuuabit: secundũ alios ægritudinẽ, seruo bonũ; uirgini consiliũ, uiduæ utilitatem. De pollice. Si dexter pollex palpitauerit, bonum significat, seruo bonam locutionẽ, uirgini nuptias, uiduæ raptũ. Sinister remissionem uitæ, seruo libertatem, uirgini iniuriam, uiduæ utilitatem. Si obliqua pars dextræ manus salierit, in flagitiosas res incidere, ominatur, seruo facultatẽ uirgini bonũ, uiduæ malũ, aliis expulsiones uoluntarias enũtiat. Sin autẽ sinistræ obliqua pars tremuerit, seruitutẽ pati aqud homines, seruo transmutationem uitæ, uirgini bonum, uiduæ bonam locutionem, aliis lucrũ portendit. Si mediũ dextræmanus, hoc est cõcauũ, utilitatẽ, secũdũ alios lucrũ rei alienæ, seruo iucũditatis priuationẽ, uirgini consiliũ, uiduæ luctũ. Sin autẽ

ſiniſtræ, felicitatem magnam, & ſupra inimicos dominium, ſecundũ alios inimicos exuperare præſagit, ſeruo requiem, uirgini iniuriam, uiduæ nuptias. At ſi ſuperior pars dextræ manus ſalierit, laborem enunciat, ſeruo moram, uirgini moleſtiam, uiduæ utilitaté, aliis uero inopinum damnum. Sin autem ſuperior ~~dextræ~~ [ſiniſtræ], bonum ominátur, ſeruo autem calũniam, uirgini ignominiam, uiduæ ab infirmitate ſalutem, aliis fugam moleſtiæ, à mulieribus ſeditionem, ſeruo requiem ſeruitutis, uirgini moleſtiam, uiduæ ignominiam, militi lachrymas, mercatoribus redditum, gubernatori bonum nauigium. Si medium humerorum ſalierit, ſignificat multis hominibus dominari et ſeruis, & liberis. Tradunt Aegyptii ſi humerus ſiniſter ſalierit, in aduenis dementiam ominari, mutuantibus debitorum redditum fieri, ſeruis ac latronibus transgreſſionem, uirgini ſegnitiem, uiduæ periculum, militi gaudium cum lucro, cæteris autem labores. Si autem medium humerorum fa

cultatem

cultatem nunciat, seruo malum, & gratiarum actionem, uirgini iniuriam, uiduæ calumniam, Si extrema pars dextri humeri, liberto bonam temperiem, seruo malorum requiem, uirgini procacitatem, uiduæ hilaritatem, militi periculum.

De digitis. Si digitus paruus dextræ manus salierit, maioris fidei dignitaté enunciat. Quoniã Mercurii, ut dicunt, digitus est, aliis sterilitaté, seruo calumniã, uirgini ignominiã, uiduæ iniuriã. Si secundus digitus post paruũ dextræ manus, qui græce dicitur ϖαρὰ μέσος, dominium multorum nummorum significat, est enim, ut dicunt, Solis digitus, aliis multorum bonorum acquisitionem, seruo malum, uirgini consilium, uiduæ gaudium. Si tertius digitus dextræ manus, hoc est, medius, inuidias et nugas ominatur, Saturni enim digitus est, alii autem gloriam aduenire præsagit, seruo subiugationem, uirgini morbum, uiduæ utilitatem. Si quartus dextræ digitus salierit, damnum cum contumelia enunciat, Martis enim, ut nõ

nulli tradunt, est digitus, aliis nocumentum, liberto incisionem, uirgini lucrum, uiduæ utilitatem. Si ultimus digitus qui ἀντίχειρ dicitur salierit, multorum bonorũ acquisitionem significat, & in filiis & uxoribus gaudium, est enim ut aiunt, Veneris digitus, seruo bonũ, uirgini uirum, uiduæ utilitatem.

De unguibus. Si ungues dextræ manus salierint, inopinũ lucrum præsagit, seruo bonam locutioné, uirgini procacitatem. Si unguis parui digiti dextræ manus salierit, malum pati enuntiat, seruo filium, uirgini uirum, uiduæ laborem. Sin autem secundi digiti unguis salierit potestaté ominatur, seruo domini mortem, uirgini ignominiam, uiduæ bonum. Si uero tertii & quarti, tristitiam narrat, seruo bonum. Si uero magni digiti, augumentum uitæ enuntiat. Si paruus digitus sinistræ manus salierit, multa bona omnibus præsagit Si secundus, tristitiã & responsionem à magnis personis, seruo qui est in fide incusationem. Si medius, tristitiã per propriam rem

am rem, & augumentum uictus, et filiorum, et nummorũ. Si autem magnus, antiquam destructioné euenire ominatur. Si ungues sinistræ manus, utilitaté cum aliqua difficultate præsagit.

De uberibus. Si dextrum uber tremuerit, opus magnum præsagit, aliis bonum nouum. Sin autem sinistrum, diuitias. Si medium inter ubera, signum est bonarum cogitationum. De pectore. Si pectus salierit, conuiuiũ omnibus denuntiat, aliis uero adimplementum discursus, sed cũ timore. De uentre. Si uenter saltauerit, diuiti expensas facere ominatur, pauperi cibũ, aliis bonú nouũ. De aluo. Si aluus salierit, bona enũtiat, aliis filios utiles. Si dextra pars alui, morbũ breui tépore narrat. De iliaca saltatione. Si iliũ dextrũ salierit, peregrinationé portédit. Aliis si sinistrũ, bonũ nouũ, alii negociationé præsagit. De lateribus. Si dextrũ latus palpitauerit, diuiti diuturnã paupertaté, seruo uero facultaté, et gaudiũ præsagit, aliis utilitaté. Si sinistrũ, laborãti bonũ statũ in tota uita portédit.

De splene. Si splen salierit, infirmitatem nuntiat. De epate. Si epar tremuerit, iracundiam mouet.

De ischio. Si dextra pars ischii quatitur, domesticorum, aut amicorum rixã, aliis autem bonũ. Sin autem sinistra pars tristitiam narrat, aliis instabilitatem.

De spina. Si dextræ spinæ pars palpitauerit, contumeliã. Si uero sinistra, diuiti conuiuium, pauperi laborem enuntiat.

De mentula. Si mentula salierit, seruo ad Venerem ire portendit.

De testibus. Si dexter testiculus quatitur, filiorum et uictus acquisitionem significat. Sin autem sinister, conuiuium & utilitatem portendit.

De natibus. Si dextra salierit, incorruptionem habenti, negotiationem nuntiat. Si sinistra, diuiti expensas facere, cæteris bonum. Sin autẽ dextra iunctura coxæ cum natibus salierit motum cum felicitate præsagit, cæteris autem bonum. Si sinistra, remotionem tristitiæ, cæteris uero iucunditatis carentiam.

De in-

De inguinibus. Si dextrum inguen salierit, utilitatem, cæteris autem inimicos exuperare portendit. Sin autem sinistrũ, insidias, cæteris autem iter utile enuntiat. Si ea coxæ pars salierit, quæ retro est ignominiam præsagit, cæteris uero temporis temperiem. Sin autem sinistra pars insidias, cæteris uero facultatem prædicit.

De genibus. Si dextrũ genu palpitauerit, omnibus conuiuium, secundũ alios facultatem prænarrat. Si sinistrum, iniucunditatem maximam denuntiat.

De anchis. Si dextra quatietur, iniucũditatẽ. Sin autem sinistra, bonũ nouũ significat. De tibiis. Si dextra tibia salierit rem celeberrimam aut longum iter denũtiat. Sin autem sinistra, uiris tristitiam, mulieribus ignominiam, cæteris autem infirmitatem portendit.

De plantis pedum. Si dextra salierit, utilitatem & bonũ. Sin uero sinistra, uictoriam in iudicio, & bonum nouũ nuntiat. Si pars interior dextræ tibiæ quatietur, facultatẽ. Sin autem sinistræ, amissionem,

aut laboriosi quicquam narrat. Si dexter ti
biæ uter salierit, inopina bona omnibus
enuntiat. Sin auté sinister, mercatoribus
incepti itineris bonum finem significat.
De radio pedis. Si dexter radius salierit,
tristitiam. Sin autem sinister, iter cũ lucro
pronuntiat. De talis. Si dexter talus, cu-
ram, & iniucunditaté. Si sinister salierit,
idem prædicit.
De calcaneis. Si dextrum calcaneum palpi
tauerit, iter bonum. Si sinistrum, idem si-
mili ratione secundum Aegyptios.
Concauum utriusq; pedis iter bonũ nun
tiat, secundum tamen alios concauum
dextri pedis, iter utile, quo nullus iuit, enũ
tiat. De marginibus pedum. Si dextra mar
go, quæ græce Pelma dicitur, salierit, iter.
Sin autem sinistra, diuturnam peregrina-
tionem prædicit. De obliquo gressus.
Si obliquũ gressus dextri pedis, quod est
in externa parte palpitauerit, debilitaté. Si
uero sinistrũ, bonum nouum nuntiat.
De digitis. Si paruus digitus dextri pedis
palpitauerit, utilitaté. Si secũdus, negociũ.
Si terti-

Si tertius, bonũ, seruo peregrinationem, uirgini iniuriam, uiduæ conuiuium. Si quartus, peregrinationem, seruo uero & uirgini damnum, uiduæ morbum, aliis utilitatem. Sin autem magnus, peregrinatioñe enuntiat, seruo autem cõditionem, uirgini nuptias, uiduæ hilaritatem.

De unguibus dextri pedis. Si ungues dextri pedis salierint, aut formiculauerit, mollitiem, seruo ualitudinem, uirgini ac uiduæ nuptias prædicit. Si unguis parui digiti, bonũ. Si secundi peregrinationem, bonam. Si tertii, iniucunditatem, Si quarti, utilitatẽ. Si quinti, bonum enarrat. Si paruus digitus sinistri pedis quatitur, bonum, seruo mutationem heri, uirgini iniuriam, uiduæ conuiuium. Si secundus digitus, bonam peregrinationem, seruo letitiam, uirgini consiliũ, uiduæ subiugationem. Si medius, iniucunditatem, seruo utilitatem, uiduæ iniucunditatem. Si quartus, utilitatẽ ab amicis comparatam, seruo morbum, uirgini nuptias, uiduæ calumniã. Si magnus, magna bona, seruo

facultas

facultaté, uirgini futuras, nuptias, uiduæ utilitaté. Si ungues sinistri pedis salierint, aut formiculauerint, diuiti iniucundita tem, pauperi diuitias, seruo damnum, uir gini consilium, uiduæ ignominiam, pro nuntiat. Si totú corpus quatitur, non- nullas dies custodiri portendit, seruo insi dias non fieri, uirgini periculum non fie ri significat. Hæ superstitiones sunt, quas in tremoribus qui fiũt in corpore nostro, obseruauit Melampus Hierogrãmateus, & post ipsum Antiphon, & Phimonoes augures, qui acceperunt ab Aegyptiis, ut scribit Melampus, quarum uanitatũ nul lam neq; ueram, neq; coloratam causam tradiderũt, sed obseruationibus dumtax- at superstitiones huiusmodi probarunt, contra quæ sequenti libro dilucidissime insurgemus. Hactenus de tremoribus au guralibus.

De rebus auguralibus quæ proprijs natu- ris ferunt augurium hominibus secundum historicos.

Post

POst hæc de rebus differendũ eſt, quæ ſuis naturis bona, uel mala auguria hominibus ferunt, quorum autores fuerunt, Caras, Orpheus, Amphiaraus, Tyreſias Thebanus, Amphiction, qui primus etiam & oſtenta, & ſomnia interpretatus eſt, nec omnia quæ dicuntur, enarrare intendo, cum ſint innumera, ſed quædam duntaxat pro exemplis, cum noſtra intentio non ſit hæc probare, ſed potius refutare. Illud tamen præſciendum eſt, Romanos tantam fidem auſpiciis tribuiſſe, ut nec magiſtratus conſtituerent, niſi auſpiciis monentibus, & propterea ut Meſſala tradit, magiſtratus alii minores, alii maiores habebantur, quod minores minoribus, maioes maioribus auſpiciis crearentur, quod Gellius exponit lib. 13 capite 14. Feſtus Pompeius ſcribit quinq; genera ſignorũ obſeruaſſe augures, ex cœlo, ex auibus, ex bipedibus, ex quadrupedibus, ex diris. Ex auibus, illas appellabãt funebres, quæ in auguriis aliquid fieri prohibebãt: oſcinum augurium à cantu auium, oſcines aues

nes aues auspicium ore facientes, superuã caneam dicebant auem, quæ ex summo acumine uocẽ emittebat. De auibus itaq; tradidit Arist. libris de animalibus. Vultu res augurales esse, nam, ut Pli. inquit libro 10. cap. vi. triduo aut biduo uolare eos an-te, ubi cadauera futura sũt. Experientia pro batum est, quod in excidio Troianorum ita fuisse meminit Arist. in auguriis. Vul-ture plurimum utebantur Romani, quia Romulo in condenda urbe, 12. apparue-runt, uel quia, ut Herodotus, uultur nemi ni nocet animali, quæ nisi cadauera come dit. Hylas augur tradit, augurales aues esse Noctuam, Bubonẽ, Asionem, qui Otos dicitur, quod aures habeat plumis eminẽ-tes. Picum arbores cauantẽ inter has San-qualẽ, & Immussulum, Massurius, et Mu tius Romani enumerauerunt, quid uero sit, sanquales, quidue immussulus, expo-nit Pli. li. 10. cap. vii. Augurales aues sunt genus accipitrum uniuersũ potissimum, Aquila. Coruus, Cornix, Palumbus, Cyg nus, Gallus, Gallina, & insecta quæ uo-

lant, ut Apes, Formicæ, Locustæ, de quibus Appion scribit diffuse. Vulture autem ideo in auguriis utebantur potissimũ Romani, quia rarissime conspicitur, non enim facile quispiam uulturis nidũ offendit, derepente enim & inopinato aduolat, quo fit ut eorum aspectus semper aliquid significet. Aristoteles, & Plinius, semper in malum retulerunt. Romulus uulturibus duodecim in condenda urbe in bonum usus est: simili ratione Hercules, ut scibit Herodotus, in omni re incipienda delectabatur uulturis aspectu, quem ex omnibus auibus, quæ carnibus uescuntur, iustissimam iudicaret. Verum communis hominum opinio est, uultures in exercitibus gregatim uolantes esse futuri excidii præsagium. Vultures enim & Aquilæ ultra maria cadauera sentiunt, altius enim uolantes, quæ multa montium obscuritate celantur, ex alto conspiciunt, & non modo præsentia uerum etiam, ut Plinius inquit, biduo aut triduo futura. Agmen etiam, coruorum

in fu-

in futurum excidium retulerunt augures. Apud Indos eni quædã regio est, quæ di=citur nũc Pharcelos, ubi coruorũ magna multitudo periit, ad quã quũ postea redi=isset, longe maior multitudo, desolationẽ regionis, & hominũ significauit, qui ibi incolebant, destructionẽ. De Valerii Cor=uini coruo plana est historia, fuit eni Vale rio bonum et felix augurium, adeo, ut ab eo diceretur Coruinus. Vnde breuibus narrant omnes qui de auguriis scribunt auium, quæ uescuntur ex cadaueribus, ut Vultures, Aquilæ, Cornices, Gracculi, Mil ui. Agmen cum in aliqua regione appa=ruerit, ac per aliquot dies ibi sederit, esse fu turi excidii signum. In superiore Sueuia, prope castrum Risum, magnũ coruorum agmen sedit, ubi muros oppidi ac domo rum corrodere uisum est, non tamẽ illinc recessit, quin loci dominus obierit, & alii plurimi, qui oppidum incolebant. Tradit Appion, Aquilam esse aliquando prospe ram, ac secundam, dum se hilarem osten dit, ex dextris in sinistrum aduolans, præ=

sertim

ſertim ludens,ac in iucunditate manens, aſſerit enim eam ſic uolantem tantum boni in auguriis præſtare, ut nihil ſupra addi poſſit,pugnam earum aquilarũ, quæ apparuerunt in oratione Telemachi ad procos,Alitherſis apud Homerum heros augurum ſui ſeculi peritiſſimus interpretatus eſt,Vlyſſem rediturum eſſe in patriam,atq; procorũ cædem ſignificare.Aquilam cicurem anſerem ex uicina aula unguibus correptum,ante currum,quo Telemachus uehebatur,dimittentem, Helena interpretata eſt Vlyſſem longis erroribus circumactum multisq; calamitatibus fatigatũ tandẽ in patriã redituru, et ſupplicio extremo procos omnes affecturum ſignificare. Penelope aquilam, quæ ex inſperato in.xx.anſeres, quos domi alebat irruit, & omnibus interfectis auolauit,portendere interpretata eſt Vlyſſis reditũ ac procorum necem.Aquilam columbam unguibus ferentem, quæ à ſiniſtro aduolauit, Amphinomus procorũ expectationi inſidias non reſponſuras ſignificare interpre

tatus est. Cum græci aquilam humulum pedibus trahentem, & apud aram Ioui Panōpheo dicatam deicientem, in bonum omen accepissent, ita in animum iam in totum collapsum restituti sunt, ut Troianorum magnam cædem ediderint. Aquilam à sinistris aduolantem unguibus anguem ferentem, quæ nimis ei reluctabat, cum ipsam ad pullos ferre nequiret, interpretatus Polydamas dixit, Troianos naues non in totum excisuros portendere: & si Hector auguriis fidem penitus abrogarit. Accipitris uero cuiusq; rapinam in malum retulit, quoniam, ut inquit, rapacitas ominatur proficiscētem interemi, ab hominibus prædonibus, quod si præda ab accipitris manibus euaserit, proficiscentem euadere putat Appion. Ex accipitribus Circon altero pede claudum, prosperrimi augurii nuptialibus negotiis et pecuniariæ rei Pli. lib. x. cap. viii. esse scribit, circum Apollinis nūntium pedibus colūbā trahentem, quā medio itinere, quod à naui cōfecerat Telemachus, deplumabat, Theocly

Theoclymenus interpretatus Telemachi genus Nemici in regno administrando, apud Ithacos cessurum prædixit, Triorchi uero qui numero testium dicitur, in auguriis principatũ Phœmone dedit. Cornix, ut Pli inquit lib. x. cap. xii, auis est garrula quæ non dat auguriũ, uerũ à quibusdã in auguriis laudatur. Corui autẽ in auspiciis soli uidẽtur intellectũ habere significationũ suarum, nam, ut Pli. inquit, eodẽ loco, pessima eorũ significatio est, cũ glutiunt uocem uelut strãgulati. Noctua, et Bubo, Vlula pessimum præbẽt auguriũ, potissimũ in rebus publicis nã deserta incolũt, nec tantũ desolata, sed dira etiã et iaccessa, nec cãtu aliquo uocali, sed gemitu canũt. Capitolii cellã bubo intrauit, Sex. Papellio Istro. L. Pediano cõss. propter quod non. Mart. ut Pli. meminit, urbs lustrata est. De gallinis uero et Palũbibus auguria nõ accipiũt̃ præterquã ex ouis, Liuia enĩ Augusta prima sua iuuẽta Tiberio Cæs. ex Nerone grauida, cũ parere uirilẽ sexũ admodũ cuperet hoc usa est puellari augurio

ouum in ſinu fouendo atq; cum depo-nendum haberet, nutrici per ſinũ tradendo, ne interimeretur tepor, nec falſo Augusta augurata proditur, Imperatoris in de fœta. Gallinam cum lauri ramuſculo cecidiſſe feruntin ſinum Liuiæ Druſillæ quæ fuit Imperatrix & hucuſq; ſeruatum eſt, ut ex ea lauro Imperatores fuerint laureati. De cygno autem, augurium acceperunt nautæ, aiunt enim hanc auem tranquillitaté portendere, quod Aemilius ſcribit, cũ inquit, Cygnus in auſpiciis ſemper lætiſſimus ales. Hunc optant nautæ, quia non ſe mergit in undis. De Gallo uero Plinius lib. x. capite. xxi. Gallis præbet auguria, habere enim ex ſe oſtenta, & præ poſteros eorum ueſpertinos cãtus ſcribit. Cuius cauſam aſſignans inquit, namq; totis noctibus canendo Boetiis nobilé illam uictoriam aduerſus Lacedæmonios præſagiuere, ita coniecta interpretatione, quoniam uicta ales illa non caneret. Enumeratur etiam à Romanis inter diuina auguria, nam inuenitur in annalibus in Ariminenſi

minēſi agro. M. Lepido. Qu. Catulo cōss. in uilla Galerii locutum gallinaceū. Picus etiam in auguriis receptus eſt à Gentilibus, & propter hanc rationem à Saturni filio nomen ſumpſit, qui eo in auſpiciis utebatur, ferunt enim hanc auem aliquid diuini habere, quod in quacunq; arbore nidificauerit, clauum uel quicquid aliud fixum eſt, hærere diu non poſſit, quin ſtatim excidat, ubi illa inſederit. Refert Albertus ſi foramen, in quo picus nidum pullos úe habuerit, peſſulo obduretur, picus ducens herbam quandam, uirtute et tactu illius cum peſſulo deobdurat foramen. In capite prætoris urbani. L. Tuberonis in foro iura pro tribunali reddentis ſedit ita placide, ut manu appræhenderetur reſpōdere uates, exitium imperio portendi ſi di mitteretur, at ſi exanimaretur, Prætori, ille aūt protinus concerpſit, nec multo poſt impleuit prodigiū. Homer. Ill. x. eorundē auem eſſe auguralem tradit, nam Vlyſſi, et Theſeo filio exploraturis quid in Troianorum caſtris ageretur, emiſit Pallas trodi

ſo rana terreſtris nimiæ magnitudinis, Vir gilius, Inuentuſq; canis bufo. Hũc undecunq; & quomodocunq; obuium in auguriis feliciſſimum habuerunt, nam licet ſolo uiſu moleſtus ſit, hominibus tamen nihil feliciores ſucceſſus enuntiat bufone, auguria enim cum uel numina ſint deorũ, multoties per ea, quæ primo aſpectu moleſta ſunt, hominibus deferũtur. Aprũ etiam in malum augurium retulit Melãpus, deſtructionem enim eorum, quæ agere intendit proficiſcens, cum obuius fuerit præſagit. Serpentem in augurium acceperunt Romani. L. enim Sylla, qui profectus in Samium aduerſus Nolam duxit exercitũ. Nolani auté extra mœnia cũ copiis, et præſidiis poſuerunt caſtra. Sylla igitur cũ deos de pugna cõſuleret, anguis ſubito apparuit, interrogato aruſpice, quid anguis ille portéderet, reſponſũ eſt ut magno animo caſtra hoſtium inuaderet, quo facto uictoria potitus eſt. Præterea apud Homerum Ill. ii. ſacrificantibus Græcis ex ara prorepſit ſerpens in proximã platanũ,

in quo octo passeris pullos adhibita matre, quæ nona erat, assumpsit, augurium interpretatus est Calchas, bellũ, quod tunc aduersum Troianos Græci susceperant, in nonum annum producendum dixit. Lepus etiam in auguriis receptus est, in exercitu enim Xerxis Persarum Regis, quẽ aduersus Græcos innumerosum ac propè incredibilem parauerat. Equa leporem peperit, quod turpissimam regis fugam, quæ subsecuta est, significare uoluit, est enim lepus timidissimum animal, in exercitibus semper fugam præsagiens. Receperũt & gentiles in augurium felicissimum Ignem & flammam apparentẽ, & non modo aues & feras. Vt de flamma Ser. Tul. quæ apparuit circa caput dormiente, & de flamma. L. Mart. legitur apud Valerium libro primo, quare cæteris omissis quæ dici possunt colligitur hæc diuisio, quod auguria alia sint quæ suis naturis mala, aut bona sunt, alia quæ possunt esse bona & mala, pro locis, sitibus, temporibus, & intẽtionibus quibus apparẽt et recipiuntur.

Rursum

Rursum & hæc alia diuisio, quod alia caduca auspicia sint, cum aliquid in templo excidit, alia deuia quæ aliquid fieri prohibebant, alia pedestria, quod dentur à Vulpe, Lupo, Serpēte, Equo, cæterisq́ animalibus quadrupedibus, alia piacularia, quod sacrificantibus tristia portēdebant, cū aut hostia ab ara effugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliam partem corporis quam oporteret cecidisset, alia pestifera, quod cor in extis, aut caput in iecinore non fuisset.

Opinio Plinij de augurijs quæ possunt esse bona, aut mala.

PLinius uir doctissimus augurii, fidem præbet plurimam. Asserit tamē. xxviii lib. capite. ii. ostentis, & auguriis uites inesse, quæ sūt in nostra potestate, quoniā ita ea ualere credidit, pro ut à nobis accipiuntur, nam si accipimus, in bonū, boni esse præsagii, sin autem in malum, mali affirmat esse. Quod si ea non animaduerterimus, nec in augurium acceperimus, neq; boni neq; mali omina erūt, neq; enim di-

tas aues, neq; ulla auspicia pertinere ad eos dicit, qui quãq; rem ingredientes, obseruare se ea negauerint hac ratione scribit in augurum disciplina esse, nulla auspicia pertinere ad eos, qui ingredientes obseruare ea neglexerint.

Opinio Plutarchi Cheronæi de augurijs.

PLutarchus uero Cheroneus libro problematũ, bona aut mala esse auguria affirmat, respectu ad nos, situ'q; nostrũ. Cũ enim res augurifica nobis occurrerit, quam in augurium accipimus, situm debemus animaduertere, nã dextra omnia mala sunt, sinistra uero bona, causã affert ex eo quia terrena ac mortalia, diuinis ac cœlestibus contrariã ac opposita existimarunt, quare putauit ea quæ nobis sinistra sunt, deos à dextris dimittere, quæ uero dextra, à sinistra, & cum ea quæ dii nobis porrigunt dextra, in bonum afferant, nã dextram dare, est auxilium afferre, fit ut omnia quæ nobis sinistro occurrunt, in bonum à diis dentur, contrà uero, quæ à

dextris

dextris. Dicitur auté res augurifica dextra bifariam, transitu & quiete, transitu quidem, ut si ex parte anteriori res augurifica è sinistris in dextrum transierit, aut à parte posteriori similiter, è sinistris in dextrum, utroq; enim modo dicitur dextrũ omem. Tertio si ex parte posteriori uenerit & per dextrum nostrum transierit in partem anteriorem: hoc etiam modo augurium dextrum dicitur, iis etiam modis, è contrario tamen dicitur augurium sinistrum transitu uidelicet & motu. Quiete uero, si augurificæ rei quiescenti nos obuii fuerimus, quæ quiescat aut in dextris, aut in sinistris, aut si non quiescat, & uenerit ad nos, & postea quieuerit, aut in dextris, aut in sinistris, omnibus enim iis modis augurifica res dicitur dextra aut sinistra, & semper cum fuerit sinistra in bonum Plutarchus referendam esse arbitratur, cum uero dextra semper in malum.

Aliter & Romani augures positiones differentias assignabant in cœlo, cum enim se in supremam curiæ ueteris partem

recepissent

recepissent, uestem induti sacerdotalem, lituum, quæ uirga erat manu tenentes eleuata, spatium in cœlo ambitu, quem prospicerent designabant, quatuor differétiis, sinistra, ab oriente, dextra, ab occasu, antica, ad meridiem, postica, ad septentrioné, dicebant q̃ respectu harum accipi differentias auguriorum.

Opinio Astronomorum de efficacia auguriorum.

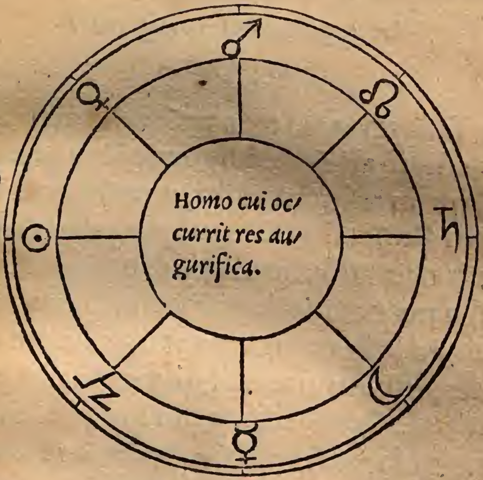
Astronomi uero augurificis rebus præbent significationes bonas, uel malas, ex sitibus cœli, uolunt enim cum homini proficiscéti apparuerint, mox esse conquiescendum, esseq́ circa ipsum describendũ circulũ, cuius centrum sit homo ipse cui augurifica res apparet, tũc dicũt in descriptione huius circuli quatuor esse puncta. Ortum, qui ad ortũ mundi uergit, Occasum, Meridiem, & Septentrionem, qui pro sitibus mundi describendi sunt. Asserunt itaq; Orienté esse Solis, Occidentem Saturni, Meridiem Martis, Septentrionem Mercurii. Præterea partitiones

esse

esse quatuor, nam partitionem, quæ est ab ortu in meridiẽ, Veneri præbent, eã quæ est ab ortu in septentrionem, præbent Ioui, eã quæ est ab occasu in septentrionem Lunæ, eã quæ est ab occasu in meridiem, capiti Draconis tribuunt.

Meridies.

Ortus.

Occasus.

Septentrio.

Cum igitur augurifica res occurrerit, aspiciendum esse dicunt ad partẽ in qua quiescit, aut uersus quam mouetur, nã si parte Iouis

te Iouis, uel uersus Iouis partem quieuerit aut mouet, uel Ven. uel capitis draco. uel Lunæ, in bonũ referendum esse arbitrantur, sin auté uersus partem Solis, aut Mar. aut Saturni, aut Mercurii quieuerit, uel mouetur, in malum omnino referendũ esse censent. Hæc Astronomi Aegyptii.

De auguriis opinio iuniorum augurum.

IVniores uero reduxerũt omẽs res augurales in xii. superstitiones, quæ accipiuntur in respectu nostri, quarũ Prima dicitur Prosperitas. Est auté prosperitas cum quis exierit domum agendi quicquã causa, nam cum huic qui domum exit, homo uel belua, aut auis, aut id genus in itinere primum occurrit, quæ ambulet aut uolet, & si posuerit ante in sinistris, supra re agenda, perficiendáq; bonum esse asserunt. ii. Superstitio dicitur Infortunium, ut si aliquis domum exierit rei agendæ alicuius gratia, & eundo inueniat beluam, aut hominem, aut auem, aut id genus

nus quiescere ante se in sinistris malum esse signum supra re agenda affirmãt.

iii. Superstitio dicitur Fatũ, nam si aliquis ambulando, aut stando, ut rem aliquam agat, uideat rem augurificam, ut hominem, aut beluam, aut auem transire à sinistris in dextrum, ad quod cum peruenerit, euanescet portendere bonum in re agenda credunt.

iiii. Superstitio dicitur Fortuna, ut si quis inuenerit rem euntem, aut uolãtem, quæ reponat se ante in dextra eum uidendo, qui augurium quærit, nam tale augurium bonum in perficienda re autumant.

v. Superstitio dicitur Infortunium, ut cum quis inuenerit rem augurificam quiescentem in dextris suis prospicientem eũ qui augurium quærit, nam hoc malum omen in re agenda dicunt.

vi. Superstitio dicitur Vtilitas, & est quãdo uideris augurificã auem, ferã, uel hominẽ post te, atq; te sequi, & ultra te trãsire et priusquã perueniat ad te, uel tu ad eã, se repausauerit alicubi, et uidẽdo in dextris

tuis

tuis, dicitur enī à iunioribus utilitas quo=niā supra te agenda bonū signū est .vii. Snperstitio Dānum dicitur, et est quādo rem augurificam post te uideris quiescere, aut stare, & quidem in tuis dextris, dicitur enim damnum, quoniam supra te perfi/cienda malū signū præbet. viii. Superstitio dicitur Cautela, & est quando post te uideris rem augurificam, & antequā per/ueniat ad te, aut tu ad eam, alicubi quieue rit, aut steterit te uidendo, nam siue à dex=tris siue à sinistris quiescat, modo non ul=tra te transierit, bonum præsagit in te agē=da. ix. Superstitio, dicitur Infelicitas, et est, quando uideris rem augurificam prætere=undo te, alicubi tamē quiescere, aut stare, & quidem à sinistris, hæc dicitur infelici=tas à iunioribus, quoniam malum omen præbet rei agēdæ .x. Superstitio, Perfectio, & est, quando res augurifica uenerit à si/nistris tuis, & transit in dextrum, quā nec quiescere, nec stare uides, sed admodū eua nescere, dicitur enim perfectio, quoniam in te agenda bonū, & perfectum signum est

est. xi.Imperfectio nuncupat͂,& est quã‑do res augurifica è dextris tuis in sinistrũ transierit post tui terga,eam'q; uideris aut stare,aut quiescere. Dicitur enim hæc superstitio imperfectio, quoniam est omen malum. xii.Deniq; contrà fit è sinistris in dextrum,quæ dicitur Conclusio, quoniam in re agenda signum optimum esse affirmant. Hæ sunt xii. Superstitiones, quas in rebus augurificis uetas esse autumant augures, seruatis tamen intentione auspicantis,& tempore auspicãdi,de quibus superius diximus.

Superstitiones Romanorum in auguriis.

ERãt apud Romanos augures,ut Plutarchus affirmat in problematibus, aliæ superstitiones, quarũ Prima erat Deorum inuocatio,non enim sacerdotes auguria cantabant, nisi diis inuocatis,ac humiliter exoratis. ii.Erat ex parte personarum inuocantium, non enim auguria, ut Plinius inquit lib.viii.cap.xxix, collegium uel maxime soléne erat sacerdotum

e augu‑

augurum. iii. Erat ex parte qualitatis personæ, non enim personæ ulcus patientes recipiebãtur inter sacerdotes augures, nec personæ quæ morsum aliquem, aut perturbationem in animo haberent. Nam cum res diuinas eos tractare credebatur, tum deorum menté hominibus prodesse putabant, cum & liquido & integro animo sacerdotes essent. iiii. Superstitio erat ex parte auiũ auguralium, non enim aues morbidas aut ulceratas, propter eãdem causam, recipiebãt in auguria, non enim decet manca, & mutilata seruare pro diuinis agendis. v. Superstitio erat ex parte requisitorum, quoniam sacerdotes non captabant auguria, nisi luminaria aperta adessent, quoniam ita se habet lucerna ad sacerdoté, ut anima ad deos, nam lux est uel is, qui intus est animus. Est & alia causa Plutarchi, quoniã aues augurales non consistunt flantibus uentis, uentos autem flare cognoscitur lucernis & luminaribus accésis. Metellus Pontifex maximus prudens & ciuilis post sextilem mensem

Augustũ

Augustum uetuit auspicari quod adultis & perfectis auibus auspicando antequam æstas aduenerit sit prudentiæ. Autumno autem aues partim inutiles sunt, partim morbidæ, partim pulli imperfecti, aliquæ etiã propter anni tempus aliò deuolant.

De numero auguralium obiectorum secundum eos augures, qui probabilius de auguriis locuti sunt.

QVemadmodum diximus, quatuor sunt in auguriis necessaria secundũ Gẽtilium usũ, obiecta quæ præter intentionem, hoc est ex insperato auspicanti occurrunt, quæq; augurales res dicuntur. Persona auspicans, cui ex insperato præter intentionemq; obiecta huiusmodi se offerunt.
Intentio auspicantis, qua res augurales in augurium referuntur. Et tempus, quo occurrunt. Et quia de obiectis auguralibus Gentiles superstitiose locuti sunt, restat nunc dicere de talibus obiectis secundum eos, qui minus superstitiose de illis locuti sunt, ut nihil prætermittatur

in opinionibus ueterũ. Sunt autem hæc in xii. contenta capitibus pro numero signorum, quæ in Zodiaco describuntur. Primum caput est de ingressu bestiarum in domum, siue bestiæ urbanæ sint siue syluestres, quum enim & præter consuetudinem, & præter intentionem bestia domum alicuius ingreditur, in augurificũ obiectum philosophi retulerunt. ii. Vero caput est beluarũ, quæ in itinere ex insperato nobis occurrunt. iii. Est uestimentorum conbustio, cũ ex insperato ex igne quasi ad ea aduolãte fit, ad hoc caput & fulminatio, & incensio domus, uel alterius rei reducitur. iiii. Est mus corrodens aliquid, quod nobis iucundum est, ut Librum, Vestem, Aurum presertimq́ id, in quo speramus, reduciturq́ ad hoc caput, Lupus uorans nobis aut bouem, aut equum. Canis etiam uorãs nobis aliquid, quod in cura erat, & Vulpes Gallinam aut anserem furans, & cætera id genus. v. Est domesticus sonitus, creditur enim in domo ob sonos strepitusq́, qui

in ea

in ea aūdiuntur, Lemures esse, qui hos fecerint. vi. Est Auis quæ in uia in itinereq́ꝫ cadēs quasi īpedita uidetur, sæpius enim Principe aut Rege ambulante obseruatū est, Miluum in equitantium medio cecidisse qui impeditus facile capitur. Nōnūquam aues in domum uenerunt, quæ ex insperato aduolarunt fueruntq́ꝫ tandem manu captæ, & propterea ad hoc caput omne uolatile reducitur, quod ex insperato manu capimus: reducimus insuper & ad hoc, Bubonem cantantem, Cornicem glocitantē, omneq́ꝫ uolatile, quod ex insperato uociferat. vii. Est catus, qui præter consuetudinem foramen ostii ingreditur cameræ, quem malum putāt esse dęmonem, uel phantasma, reduciturq́ꝫ in hoc animal omne quadrupes, quod subiens speciem rei timorosæ foramen intrat.

viii. Est candela, fax, aut id genus, cum mox sine apparēti causa extinguitur quod à Lemure fieri creditur. ix. Est Vulcanus, ut cū ignis sentiat, ac murmurat, cū enim ignis murmurat, Gētiles Vulcanū loqui

credebant. x. Est crepitus fortis ignis, cũ præter intentionem occurrit, & quidem in magna uastitate, ad hoc caput, reducitur ignis, cum proicit scintillas. xi. Est ignis cum saltat præter rationem, creditur enim à laribus moueri. xii. Est subitaria tristicia, mœrorq́; qui præter rationẽ accidit, ad hunc reducitur phantasma nobis apparens, quo apparente tristari solemus, itemq́; & id omne, quod ex insperato euenit, quo dolemus. Hæc enim xii. obiecta, ut sufficiant pro exemplis uolumus, nam si alia contigerint, ad ea capita reducenda sunt, cum quibus maiorem habent affinitatẽ. Post hæc de causa quæ res augurales mouet ad auguria, secundum opiniones horum dicamus.

De causa quæ mouet augurales res ut nobis occurrant, mentemq́; nostram ut ominemur, secundũ Theophrastũ et Themistiũ.

DE ea uero causa quæ augurifica obiecta mouet, ut nobis ex insperato se offerant, & ut nos ex huiusmodi ominemur occursu, uariæ opiniones extiterunt. Theo-

Theophrastus quem lucidus doctor Themistius imitatur, mouentem huiusmodi causam non errantem intelligentiam esse dixit, nam quæ casu ac temere nobis occurrunt, si in diuinam intelligentiam referantur, à prouidentia euenire putarunt, et Themistius, & Theophrastus. Vnde Themistius homines loqui futura arbitratur, & si nihil inteligant eorum, quæ dicunt, quatinus ab ipsa intelligentia diuina mouentur. Est autem diuina intelligentia, quæ non errans dicitur, aut mundi anima, quam Plato in Timæo ex diis secundis ortam esse probauit. Auicenna uero ab intelligentia Lunæ, hæc enim mouet, creatq; ea omnia, quæ sub Luna contingunt, potissimum ea omnia, quæ in bonū hominis ordinantur. Alii uero deum esse dixerunt, eam causā, quæ hæc mouet, quam opinionem Valerius sensisse uidetur, cū inquit hæc non fortuito motu, sed diuina prouidentia constare credendum esse. Pythagorici quoq; adeo ab ipso deo euenire putarunt, hæc, ut auguria esse

omen bonum aliquid sit, quo aut futurum malum euitemus, aut futurum bonum adipiscemur, fit ut à Calodæmone concitetur, placuit autem hæc opinio, Plotino Iãblicoq́ꝫ, ut iis libris patet, quos de dæmonibus scripserunt.

De causa mouente augurifica secundum Varronicos.

QVidã doctissimi uiri ex Varronis Rhomani decretis se accepisse tradunt, augurifica moueri à Luna per. xii. Zodiaci signa euagante, dicunt enim Lunam, & causam, & solam causã esse, quæ omnia, & augurifica mouet, tum quia sola nobis inter stellas propinquissima est, solaq́ꝫ, ut Astronomi dicunt, in iis, quæ repente fiunt, uirtutem habet, tum uel maxime propter sui uelocitatẽ, ob hanc enim causam humidis fluidisq́ꝫ præstat. At cũ augurifica omniaq́ꝫ ipsa confestim fiant, euenit ut in talibus ipsa sola uim præstet.

Opinio Astronomorum Ægyptiorum de causa mouente auguria.

AEgyptii uero non Lunam, sed stellã errantem de quinq; planetis, quæ hora ominationis tenet in figura cœli nonã, aut decimam, aut horoscopum, aut septimam, aut quartam, aut tertiam domum afferunt auguria, mentemq; nostram mouere ad auspicandum, est enim augurificus planeta, qui hora qua accipimus res augurales in augurium, reperitur in domo cœli nona, uerum si nullus Planeta in nona fuerit, is augurificus planeta erit, qui in decima, & si non in decima, qui in horoscopo, et si non in horoscopo, qui in septima, & si non in septima, qui in quarta, & si non in quarta, qui tandem est in tertia domo planeta est, qui mouet ad auspicia & nos & res ipsas augurales. Qualitas uero augurii proficiscitur ab ascendẽtis dominio, nec non & à tali planeta, nã si ambo coniungentur inuicem aspectu aut corpore, ex auguriis nihil mali euenire putant. Vbi uero dominus ascendentis, atq;

tis atq; augurificus planeta nulla ratione iunguntur, sed alter eorum cum beneficis configuratione͂ habet, ex auguriis portenditur bonum. Sin autem cum maleficis, malum pronuntiatur, bonum uero aut malum, quod portẽditur, secundum genus illius domus erit, in qua corpore coniungunt͂, uel aspectu se mutuo aspexerint, nam si census domus fuerit, bonũ uel malum in censu portenditur. Sin autem fuerit domus. vii. bonum uel malum in uxore, & si domus fuerit. v. in filiis, & in cæteris simili ratione bonum aut malum pronuntiant.

De causa mouente augurifica secundum minus superstitiosam causam.

DIcẽdum itaq;, ut Porphyrius inquit, si eorum quæ temere fiunt, causa aliqua fingi poterit, mouentẽ causam, quæ principalis est, ut Pithagoricis nonnullis placuit, esse Calodæmonem, qui'q; & bonus genius dicitur, nã bona homini persuadet, quod quidem consensim Platonici affirmant, instrumentariã uero

causam

causam esse motum Lunæ per.xii.cœli signa, quod & Varronici putant, uidetur autem opinio hæc, licet superstitiosa, minus dissona cæteris. Nam, quemadmodum Astronomi fatentur, Luna uim habet in iis omnibus, quæ repente fiunt, atq; ex insperato, qualia augurifica, ominaq́ ipsa esse uidentur, Calodæmon uero, ut libro de dæmonibus diximus, in hominis bonum institutum est, agit etiam per naturale instrumentum, cum sit homine potentior, ui autem cœlesti imbecillior, & quũ agens pollentius paucioribus instrumentis, ut Arist. inquit, utatur, fit ut dæmon per solum Lunæ decursum, tanquam per instrumẽtum omina atq; augurifica omnia moueat. Quod autem dæmon stellis utatur, Hebenragel nobis testis est, qui narrat cuiusdam regis filium natum esse eo die, quo quatuor planetæ coniuncti erãt, eo in signo, quod in illius genitura horoscopabat, eo uero die puerũ illũ locutum esse iacturamq́ patris regis prædixisse. At consonũ non est puerũ sic recenter ortum

loqui po-

loqui potuisse nisi in dæmonis, qui ea cœli constellatione ad prædicendum utebatur, fortasse enim dæmon Mercurialis erat nã in viii. Libræ gradu, qui tunc horoscopabat, Mercurius præerat, Venus enim, Iuppiter, Mercurius, & Mars in illo. viii. gradu coniuncti fuerũt, nullus tamen eorum nisi Mercurius in tali gradu fines habebat, quare dæmon ille Mercurialis fuit. Quod si ita est, dæmon qui nos custodit, utens solo motu Lunæ per xii. signa poterit omina, atq; augurifica mouere omnia in bonũ nostrũ illa cõcitãdo, aspectus autem, aut configurationes cæterarũ stellarum, nec prosunt nec obsunt, cum in talibus uim nullam habeant. Hactenus de mouente causa, ut uero præsens opinio intelligatur, ad exempla tabularum ueniamus, quibus secundum motum Lunæ prisci superstitiosi homines utebantur.

PRIMA TABVLA.

Bestia domum intrans significat.

LVNA.	
Aries	Litem ac calumniam fore.
Taurus	Aduenire hospitem.
Gemini	In regione fieri morbos.
Cancer	Rixas in ciuitate oriri.
Leo	Regimē aliquid'q; magni euenire.
Virgo	Suasiones fieri astutias'q;.
Libra	Spem emergere.
Scorpius	Angustias contingere.
Sagittarius	Iter uias'q; fieri.
Capricornus	Gaudium atq; lætitiam. accidere.
Aquarius	Dolorem litem'q; surgere.
Piscis	Bonam causam emergere.

TABVLA SECVNDA.

Belua in itinere obuians significat.

LVNA	
Aries	Patriarcham aut Pontificem, aut præsulem, aut primum sacerdotem mori.
Taurus	Intimationem bonā fieri.

Gemini

Gemini	Prælium oriri.
Cancer	Promulgari magni quip/
Leo	Mutari ueſtimétú.(piam.
Virgo	Anguſtiam inſurgere.
Libra	Moueri corpus de loco ad
Scorpius	Mori inimicum. (locú.
Sagittarius	Intimationem in occultis
Capricornus	Munus afferi. (fore.
Aquarius	Seruum aufugere.
Piſcis	Pluuias imbrem'q; fore.

TABVLA TERTIA.

Incenſio alicuius loci, Domus fulminatio, Veſtimentorum uſtio ſignificat.

LVNA.

Aries	Nec bonum, nec malum.
Taurus	Gaudiú lætitiam úe eue-
Gemini	Dimicari regnaré'q;. (nire.
Cancer	Opus perfici.
Leo	Aduentú eius qui te amat.
Virgo	Prauioré maiorem'q; ma- litiam exoriri.
Libra	Noua ueſtimenta adeſſe.
Scorpius	Gaudiú lætitiam'q; emer-
Sagittarius	Aegritudiné accidere. (gere

Capricor

Capricornus	Iucunditatem de hoſpite.
Aquarius	Gaudium lætitiam'ue.
Piſcis	Gaudium lætitiam'ue.

TABVLA QVARTA.

Canis uorans rem nobis gratam, Lupus uorans nobis beſtiam, Mus corrodens aurum, uel quiduis nobis iucundum ſignificat.

LVNA.

Aries	Iter futurum.
Taurus.	Quod corripieris in uerbis
Gemini.	Intimationem aliquam nouam fieri.
Cancer	Aduentum hoſpitis.
Leo	Querelam petitionem'ue.
Virgo	Lætitiam gaudium'ue.
Libra	Id inuenire quod deſidera
Scorpius	Pecunias diminui. (batur.
Sagittarius	Malitiam exoriri.
Capricornus	Amicū diſiungi ſeparari'q;.
Aquarius	Iter futurum.
Piſcis	Gaudium lætitiamúe.

Tabu-

TABVLA QVINTA.

Strepitus sonitusq; domus significat.

LVNA.	
Aries	Gaudium lætitiam'ue.
Taurus.	Euenire malum in dominio aut potestate.
Gemini	Pestem cani accidere.
Cancer	Pecuniæ inuentionem.
Leo	Aduentũ boni hospitis.
Virgo	Bonam enuntiationem intimationem'q;
Libra	Bonam acceptionem intimationem'q;
Scorpius	Aegritudinem.
Sagittarius	Labores defatigationẽ'q;
Capricornus	Angustiam super suos euenire.
Aquarius	Pecuniã ex animalibus.
Piscis	Bonum in dominio atq; potestate.

TABVLA SEXTA.

Coruus uel Cornix glocitans, Bubo cantans uel quæuis auis augurifica. Auis cadens in uia significat.

LVNA.	
Aries	Pauorem euenire propter latrones.
Taurus	Festinare ut regnũ regat.
Gemini	Sanguinis effusionem.
Cancer	Futurum morbum.
Leo	Motum de loco ad locũ.
Virgo	Amittere pecuniam.
Libra	Amicum ægrotare.
Scorpius	Querelas lamẽtationes ꝗ emergere in domo.
Sagittarius	Animalium mortem.
Capricornus	Dolorem fore in statu.
Aquarius	Litem nasci.
Piscis	Angustiã contristationẽ ꝗ insurgere.

TABVLA SEPTIMA.

Catus aut Belua per foramen intrans significat

LVNA.	
Aries	Ammittere aliquid.
Taurus.	Emere seruum.
Gemini	Noua mala audire.
Cancer	Finiri prælium.
Leo	Testimonium falsú insurgere.
Virgo	Aegrotationem.
Libra	Pauoré propter latrones.
Scorpius	Gaudium lætitiam'ue.
Sagittarius	Nec bonum nec malum.
Capricornus	Festinari ius.
Aquarius	Religiosum occurrere aut fugere, sanari ægrotum.
Piscis	Bonum nouum insurgere aut euadere à periculo.

TABVLA OCTAVA.

Candela aut Fax aut Ignis qui mox extinguitur significat.

LVNA.	
Aries	Bonum aliquid lucrari.
Taurus	Patriarchã aut sacerdotem mori.

Gemini	Malũ nouum accidere.
Cancer	Litem inſurgere.
Leo	Pecuniam inuenire.
Virgo	Aduentum hoſpitis.
Libra	Feſtinum gaudium.
Scorpius	Timoré in dominio atq; poteſtate.
Sagittarius	Magnum accrementum.
Capricornus	Caſũ comitis aut amici.
Aquarius	Nec bonum nec malum.
Piſcis	Inimici caſum.

TABVLA NONA.

Sonitus ignis ſignificat.

LVNA.

Aries	Inimici caſum.
Taurus	Aduentum hoſpitis.
Gemini	Pecuniarũ accremẽtum.
Cancer	Aegrotationem oriri.
Leo	Acceſſum in poteſtate atq; dominio.
Virgo	Regalis honoris decremẽ-(tum.
Libra	Noua audire.
Scorpius	Rixas contentionesq; in regione emergere.

Sagit-

Sagittarius	Pauorem ex hominibus.
Capricornus	Mortem uxoris.
Aquarius	Vxoré parere fœminam.
Piſcis	Bonum in poteſtate atq; dominio.

TABVLA DECIMA.

Ignis crepitus ſignificat.

LVNA.

Aries	Nauſeam uomitum'q; accidere.
Taurus	Faciem patris uidere.
Gemini	Refrigerium accidere.
Cancer	Lætitiam & refrigerium euenire.
Leo	Gaudium ex epiſtola.
Virgo	Longum iter.
Libra	Gaudium munus'q;.
Scorpius	Labores defatigationé'q;.
Sagittarius	Audire magna.
Capricornus	Intimationem enuntiationem'q; futuram.
Aquarius	Doloré in domo euenire.
Piſcis	Iucunda audire.

TABVLA VNDECIMA.

Ignis saltans significat.

LVNA.	
Aries	Damnum & litem.
Taurus	Iter facere.
Gemini	Ingredietur in potestatem.
Cancer	Gaudium & lætitiam.
Leo	Munus accedere.
Virgo	Aegritudinē aut damnū.
Libra	Intimationem enuntiationem'q; malam.
Scorpius	Labores angustias'q;.
Sagittarius	Enuntiationē fore.
Capricornus	Finem aut damnum.
Aquarius	Gaudium lætitiam'q;.
Piscis	Nec bonum nec malum.

TABVLA DVODECIMA.

Tristitia ex insperato adueniens, aut Phantasma apparens significat.

LVNA.	
Aries	Nec bonum nec malum.
Taurus	Aduentum pecuniæ.
Gemini	Quod accusaberis.
Cancer	Pauorem ex latronibus.

Leo

Leo	Vana audire.
Virgo	Bonum nuntium.
Libra	Accrementum pecuniæ.
Scorpius	Longum iter.
Sagittarius	Dolorem de proximo.
Capricornus	Mortem euenire.
Aquarius	Pauorem ex hominibus.
Piſcis	Bonum ſatis contingere.

Plurima alia accidere poſſent exempla, ſed hæc duodecim ſufficiant. Nã augur qui ingenio pollet, ex his poteſt ad plurima alia deduci.

Erit igitur interpretatio, ſi Luna tenẽte arietem beſtia domum intrauerit, litem atq; calumniam fore ſignificat, ſic'q; de cæteris ſignis, atq; ſignorum ſignificationibus dicito: ſemper enim tempore quo augurificum obiectum nobis ſe offert, Lunæ locus inueniendus eſt. Et iuxta illius naturam iudicato idem in omnibus talibus facito.

Tabella de saltibus secundum Ægyptios astronomos.

SVnt qui saltus cuiusq; particulæ corporis reduxerunt ad.xii.pro numero partium,ac menbrorum nostri corporis, quæ subiciuntur signis,ut Aegyptii astronomi,quorum sunt Petosiris,& Neocepsus,nam caput Arieti,collum uero ac ceruicé Tauro,humeros atq; brachia Geminis,Cancro pectus,latera, & stomachum Leoni,uentrem Virgini,Libræ renes,et uertebras,Scorpio pudéda, coxas Sagittario, genua Capricorno,crura Aquario,Piscibus pedes tribuerunt. Si igitur salit caput uel aliqua capitis pars, totũ hoc ad caput pertinere dixerunt,Arietiq; esse tribuendũ id'q; in cæteris docuerunt. Vnde si Luna tenente Arietem caput uel aliqua capitis particula salierit,litem atq; calumniam fore significandum est. Si Taurũ aduenisse hospitem. Si Geminos in regione fieri morbos,id'q; in cæteris dicendum suo ordine. Est tamen annotatione dignũ, Luna tenente idem signum,fieri posse ut id

menbrum

menbrum, eiusdem'que menbri particula saliat nõ semel, sed bis aut pluries, & ideo omnes saltus eandem uim habebunt, donec uidelicet ad aliud signũ Luna se transferat, cũ enim eadẽ stet causa, idẽ affactus, ut stet necesse est. Hoc autem non modo in saltibus obseruandum est, uerũ etiam in cæteris auguriis, quæ in tabulis prioribus scribuntur.

Simili ratione de sternutamentis dixerũt, nam pro numero signorũ ad xii. omnia sternutamenta noctu diu'que contingentia reduxerunt. Verum uirtutem significandi à primo omnium sternumentorum acceperunt, siue unũ siue plura eodem die nocte'que contigerint, quoniam donec Luna exierit signum sub quo primum sternutamentũ accidit, eandem uim habent, quippe cum pro uno habenda sint, ut his tabulis annotabimus, quæ saltibus et sternutamẽtis inseruiunt.

TABELLÆ DE SALTIBVS et sternutamentis.

CAPVT.

LVNA.	
Aries	Litem atq; calumniã fore.
Taurus	Aduenire hospitem.
Gemini	In regione fieri morbos,
Cancer	Rixas in ciuitate oriri.
Leo	Regimen aliquid'q; magni euenire.
Virgo	Suasiones fieri astutias'q;
Libra	Spem emergere.
Scorpius	Angustias contingere.
Sagittarius	Iter uias'q; fieri.
Capricornus	Gaudiũ atq; lætitiã accidere.
Aquarius	Dolorem litem'q; surgere.
Piscis	Bonam causam emergere.

COLLVM ET CERVIX.

LVNA.	
Aries	Primũ sacerdotem mori.
Taurus	Intimationẽ bonam fieri.
Gemini	Prælium oriri..

Cancer

Cancer	Promulgari magni quip-
Leo	Mutari ueſtimẽtũ. (piam.
Virgo	Anguſtiam inſurgere.
Libra	Moueri corpus de loco ad
Scorpius	Mori inimicum. (locũ.
Sagittarius	Intimationem in occultis
Capricornus	Munus afferri. (fore.
Aquarius	Seruum aufugere.
Piſcis	Pluuias imbrem'q; fore.

HVMERI ET
BRACHIA.

LVNA.	
Aries	Nec bonum nec malum.
Taurus	Gaudium lætitiam'ue. euenire.
Gemini	Dimicari regnare'q;.
Cancer	Opus perfici.
Leo	Aduentum eius qui te amat.
Virgo	Prauiorẽ maiorem'q; malitiam exoriri.
Libra	Noua ueſtimenta adeſſe.
Scorpius	Gaudium lætitiam'ue. emergere.

Sagitta-

Sagittarius	Aegritudiné accidere.
Capricornus	Iucúditatem de hoſpite.
Aquarius	Gaudium lætitiam'ue.
Piſcis	Gaudium lætitiam'ue.

PECTVS.

LVNA.

Aries	Iter futurum.
Taurus	Quod corripieris in uerbis
Gemini	Intimationé aliquã nouã.
Cancer	Aduentum hoſpitis.
Leo	Querelam petitionem'ue.
Virgo	Lætitiam gaudiumúe.
Libra	Adinuenire quod deſidera
Scorpius	Pecunias adminui.(batur.
Sagittarius	Malitiam exoriri.
Capricornus	Amicũ diſiũgi ſeparari'q;.
Aquarius	Iter futurum.
Piſcis	Gaudium lætitiamúe.

LATERA ET STOMACHVS.

LVNA.

Aries	Gaudium lætitiamúe.
Taurus	Euenire malum in domi- nio aut poteſtate.
Gemini	Peſtem cani accidere.

Cancer

Cancer	Pecuniæ inuentionem.
Leo	Aduentum boni hoſpitis.
Virgo	Bonam enuntiationem intimationem'q.
Libra	Bonam acceptionem receptionem'q.
Scorpius	Aegritudinem.
Sagittarius	Labores defatigationē'q.
Capricornus	Anguſtiam ſuper ſuos euenire.
Aquarius	Pecuniam ex animalibus.
Piſcis	Bonum in dominio atq; poteſtate.

VENTER.

LVNA.	(latrones.
Aries	Pauorem euenire propter
Taurus	Feſtinare ut regnū regat.
Gemini	Sanguinis effuſionem.
Cancer	Futurum morbum.
Leo	Motum de loco ad locū.
Virgo	Amittere pecuniam.
Libra	Amicum ægrotare.
Scorpius	Quærelas lamētationes'q; emergere in domo.

Sagittarius

Sagittarius	Animalium mortem.
Capricornus	Dolorem fore in statu.
Aquarius	Litem nasci.
Piscis	Angustiam contristatio-nem'q; insurgere.

RENES ET VERTEBRAS.

LVNA.

Aries	Amittere aliquid.
Cancer	Emere seruum.
Gemini	Noua mala audire.
Taurus	Finiri prælium.
Leo	Testimonium falsum in-
Virgo	Aegrotationem. (surgere.
Libra	Pauoré propter latrones.
Scorpius	Gaudium lætitiá'ue.
Sagittarius	Nec bonum nec malum.
Capricornus	Festinari ius.
Aquarius	Religiosum occurrere, aut sanari ægrum.
Piscis	Bonum nouū insurgere.

pudenda

PVDENDA.

LVNA.	
Aries	Bonum aliquid lucrari.
Taurus	Patriarcham mori.
Gemini	Malum nouum accidere.
Cancer	Litem insurgere.
Leo	Pecuniam inuenire.
Virgo	Aduentum hospitis.
Libra	Festinum gaudium.
Scorpius	Timoré in dominio atq; potestate.
Sagittarius	Magnum accrementum.
Capricornus	Casũ Comitis aut amici.
Aquarius	Nec bonum nec malum.
Piscis	Inimici casum.

COXAS.

LVNA.	
Aries	Inimici casum.
Taurus	Aduentum hospitis.
Gemini.	Pecuniarũ accremẽtum.
Cancer	Aegrotationem oriri.
Leo	Accessum in dominio.
Virgo	Regalis honoris decrementum,

Libra

Libra	Noua audire.
Scorpius	Rixas contentionésq; emergere.
Sagittarius	Pauorem ex hominibus.
Capricornus	Mortem uxoris.
Aquarius	Vxoré parere fœminam.
Piſcis	Bonum in poteſtate atq; dominio.

GENVA

LVNA.

Aries	Nauſeam uomitum'q; accidere.
Taurus	Faciem patris uidere.
Gemini	Lætitiam & refrigerium.
Cancer	Gaudium ex epiſtola.
Leo	Longum iter.
Virgo	Gaudium munus'q;.
Libra	Labores defatigationē'q;.
Scorpius	Audire magna.
Sagittarius	Intimationē futuram'q; enuntiationem.
Capricornus	Doloré in domo euenire.
Aquarius	Iucunda audire.
Piſcis	Refrigerium accidere.

Crura

CRVRA.

LVNA.	
Aries	Damnum et litem.
Taurus	Iter facere.
Gemini	Ingredietur in poteſtate.
Cancer	Gaudium & lætitiam.
Leo	Munus accedere.
Virgo	Aegritudiné aut damnū.
Libra	Intimationem nullam.
Scorpius	Labores et anguſtias.
Sagittarius	Enúntiationem fore.
Capricornus.	Finem aut damnum.
Aquarius.	Gaudiū lætitiamq́ꝫ.
Piſcis.	Nec bonum, nec malum.

PEDES.

LVNA.	
Aries	Nec bonum nec malum.
Taurus	Aduentū pecuniæ.
Gemini	Quod accuſaberis.
Cancer	Pauorem ex latronibus.
Leo	Vana audire.
Virgo	Bonum nuntium.
Libra	Accrementum pecuniæ.
Scorpius	Longum iter.

Sagittarius Dolorem de proximo.
Capricornus Mortem euenire.
Aquarius Pauorem ex hominibus.
Piſcis Bonum ſatis contingere.

Hæc ſunt quæ comperta habemus de ſuperſtitioſis auguriis, quæ ideo prolixe explicauimus, ut intelligant omnes, qui libellum hunc legent, omnia huiuſmodi auguria eſſe ſuperſtitioſa atq; reprobanda, ut proximo libro dilucide patebit.

EIVSDEM DE AVGVRIIS LIBER SECVNDVS.

PROOEMIVM.

SVpereſt modo de auguriis ea dicere, quæ uera et certiora ſũt, nam quæcunq; hucuſq; diximus, non ex noſtra ſed ex aliorum opinione ſcripſimus, fuerunt enim plurimi tũ Philoſophi, tum uiri ſanctiſſimi, qui nullam fidem auguriis tribuerũt. Vnde Cicero qui Nonio optimam ſpem habere licere dicenti, quod ſeptem aquilæ

in caſtris

in castris Pompei essent captæ. deridendo has uanitates, inquit, Recte moneres si aduersus picas nobis pugnandum foret. Et Labieno in castris Pompei diuinationibus auguriisq; innixe dicẽti, Pompeium superaturum, deridens respondit Cicero, Eos hac spe ductos castra nuper amisisse. Varro autem dixit, Deos ociosos ac feriatos fore, si sua consilia corniculæ crederẽt, aut Coruo hominibus indicanda, et alibi non solum ociosos asserit Deos, sed sordidissimos fuisse, si in iecorũ, & uiscerum sterquilinio sua occultassent consilia, hominibus ab insanis sacerdotibus manifestãda, ut optabilius fuerit ualuisse apud maiores Ciceronis pro. A. Cluentio sententiam, pietate, & religione, & iustis præcibus Deorum mentes, non contaminata superstitione, neq; ad scelus perficiendum cæsis hostiis posse placari, ubi enim fuisse Deos alibi quam in stercore existimabimus. Huius uanitatis exẽplũ nobis præbet Tullus Rex, qui cum Iouem iis superstitionibus sollicitasset, fulmine cum tota

domo flagratus est. Phauorinus, Gellius, Boëtius, & alii plurimi, tum Peripatetici, tum Platonici, non solum has uanitates contempserunt, sed acerrimis argumentis reprobauerunt. Quare argumenta, obseruationés quibus confutantur superstitiosa auguria, primo nobis differẽda sunt. Deinde exponendum quibus auguriis fides præstanda sit, quibus uero non, aut usquequo eis credendũ sit, initio nobis sũpto à nostra obseruatione.

Obseruatio autoris, qua reprobantur superstitiosa auguria.

ET cum nulla alia ratione reprobari possint efficatius, ea quorum fide ab obseruationibus suscepta est, huiusmodi uanitates obseruationibus reprobãdæ sũt è quibus in mentibus hominum locum habuerũt. Quia enim M. Marcello cum periit ab Annibale, caput iecoris defuit, et C. Mario cum imolaret Vticæ, & C. Principi Kalendis Ianuariis cum iniret consulatum, quo iuterfectus est. Claudióq successori eius, quo mẽse interẽptus est. Veneno

Pyrrho

Pyrrho regi quo die periit præcisa hostiarũ capita etiam fuerunt, ideo extis fidem tribuerunt. Diuo etiam Augusto Spoleti sacrificanti primo potestatis suæ die uictimarum iecinora replicata intrinsecus ab una fibra reperta sunt. Responsum´q; duplicaturum intra annum imperium. Gemina item Diuo Augusto apparuere iecinora, quo die apud Actium uicit. Ex iis igitur, atq; similibus obseruationibus fomẽtum insaniæ tantorum uirorũ emersit, quod tot ac maioribus pluribus´q; obseruationibus factis reprobatur. Q. Mutius Scæuola inter primarios omnium ætatũ uiros augur eminentissimus, cum in tẽplo Vestæ, quo nihil in urbe Roma habitum est sanctius, arã ipsam amplecteretur, à Syllæ carnificibus præter opinionem, quam ipse de suis auguriis habebat, interfectus est. Nero quoq; cũ omnibus uanitatibus per quas futura prædicuntur, nimiũ hæreret, nunquam tutus fuit à fine, quem non sperabat per auguria, quibus confidebat. Possem infinita exempla inducere eorum

Romanorum qui his uanitatibus inhæserunt, quorum actiones finesq; non euenerunt, ut per auguria à uatibus fuit interpretatum, sed bona fronte supersedeo. Et ea aggrediamur quæ à nobis sunt obseruata: in iuuenta enim, quæ ætas est curiosissima, tabellas omnes quas annotauimus, diligentissime perquisiuimus, ut tabellam de sternutamentis, & tabellam de saltibus, cæterasq; omnes, & eas plerumq; falsas reperimus, perraro auté ueras. Quæ ratio docet significationes eorum auguriorum, quæ in illis scribuntur, casu euenire, qui est de contingenti raro. Sternutaméta, saltus, resq; naturales, quas propriis naturis creditum est ferre nobis auguria, superstitiosa sunt & uana: nos enim, cũ illa sæpissime obseruaremus, nunquam aliquid ueri inuenimus. Obseruationes Plutarchi Cheronæi, qui per situs auguria definiuit,, non modo uanæ sunt, uerum etiam fabulosæ, nos enim cũ non semel illas experiremur, nullas ueras inuenimus. XII, illæ superstitioés, quibus iuniores augures

gures auguria determinauerunt, ridiculæ sunt, cum nec ipsi, nec nos, unam compe rimus uerã. Obseruationes Plinii, non ua næ tantũ, sed similes insomniis sunt, quæ motu humorũ imaginariæ uirtuti repræsentãtur. Astronomicæ obseruationes etiã falsæ sũt, quas oĩes cũ nos omni diligẽtia cõsideraremus, superstitiosas, ac uanas sicuti cæteras ĩuenimus. Superstitiones Romanorũ nullã habent rationẽ, sed fuerũt à sacerdotibus inuẽtæ, ut per illas uiuerẽt, hominũ enim genus, ut Arist. inquit, artibus & rationibus uiuit. Si igitur obseruationibus innitendũ est, nos testamur multis tẽporibus ea obseruasse, quæ scripsimus nihil'q; ueri reperisse, si quid tamẽ ueri reperimus in hoc libro .ii. exponemus. Verum quia aliquis negare posset obseruationes nostras, asserẽdo uel non debite, uel non suis temporibus, uel non requisitis omnibus esse factas, ideo post huiusmodi obseruationes ad rationes accedendũ est, quibus doctissimi uiri has uanitates refutauerunt.

Argumentum Peripateticorum quo reprobantur auguria.

INſurgamus igitur primo contrà huiuſmodi augurales ſuperſtitiones, argumentis Peripateticorum, nam ſi auguria futura enuntiant, aut quia illorũ cauſæ, aut quia effectus eorum ſunt. Sed conſtat nec cauſas, nec effectus auguria futurorum eſſe, non igitur auguria futura prædicunt, niſi temere, uidemus enim medicum ex effectibus futura prædicere Aſtronomũ uero per ſtellas, quæ effectuũ ſublimariũ cauſæ ſũt. At cum auguria effectuum futurorũ cauſæ non ſint, nec illorum effectus, iure fit, ut temere per auguria futura prædicantur. Accedit ad hæc quod inſomnium non magis rei futuræ cauſa eſt, quam augurium, utrũq; enim ad effectũ futurũ per accidens comparatur. Sed ſecũdum Ariſt. de ſomno, inſomnium rei futuræ per accidens cauſa eſt, accidit enim me ſomniante, Platonẽ uenire ad me, ut Plato ueniat, ueluti accidit me exeunte domum, ut coruſcatio fiat, non enim coruſcatio-

tuſcationis exitus à domo cauſa aut effectus eſt. Ad hæc imaginatio, qua imaginor amicum uenire, non magis cauſa, aut effectus eſt, ut amicus ueniat, quã cantus cornicis effectus, aut cauſa eſt, ut hoſtis ueniat. Vtriuſq; enim ad utrũq; connexio eſt accidentaria, & fortuita, quare ſi me imaginante amicum uenire, caſu amicus uenit, ita cornice cantante, caſu hoſtis accidit. Auguria igitur per accidens prædicere uidentur futura, ueluti, ut Ariſt. inquit, ſomnia ipſa.

Euaſio quorundam inſanorum.

EVadunt uero quidam inſani ab his rationibus dicentes auguria, ut auguria caſu prædicere futura, ſed ut auguria facta ſub tali Lunæ motu uel tali, per ſe futura prædicere, quoniam licet auguria, ut auguria nec cauſæ, nec effectus futurorũ ſint, tamen auguria ut facta ſub hoc, aut illo Lunæ decurſu, eſt futurorũ coeffectus, quatenus augurium ipſum ſub hac uel illa Luna factũ, et futuri ipſi effectus, quos portendit, ab eadem cauſa ſunt, ut ab eo-

dem Lunæ decursu, ueluti licet urina ignea, nec causa nec effectus sit febris colericæ, quia tamē ignea ipsa urina, & febris colerica ab eadem causa sunt, ut ab humore colerico, ideo ignea ipsa urina portendit febrē colericā, & è conuerso febris colerica igneā ipsam urinam.

Reprobatio huius euasionis.

SEd hæc euasio friuola uidetur, nam sic poterimus omnē superstitiosam diuinationem probare, dicerē enim Geomantiam Pyromantiam, & cæteras tales esse ueras, quoniam licet puncta sic figurata nec effectus nec causæ sint futurorum, ut puncta sic figurata, tamen proiecta sub hac uel illa Luna erunt coeffectus futurorum, eadem ratione & sortes efficatiā habebunt, quoniam semper dicerem, & si non causæ aut effectus sint futurorū, esse tamen coeffectus ab eadem Luna euenientes. At constat sortes ab omnibus esse reprobatas, cū temere et non per se futurra prædicant.

Argumen-

Argumentum Diui Thomæ quo auguria & sortes refutantur.

AVguria & sortes, & cætera diuinatoria sãctissimus Doctor Thomas perpulchre reprobauit eo libello quem de sortibus inscripsit: argumentatur enim: maiorem connexionem habent stellæ cum actibus humanis, qui ab intellectu & uoluntate nostra proficiscuntur, quam auguria, sed ex stellis non proficiscuntur humani actus, nisi contingenter, temereq́;, igitur non possũt prædici actus humani per auguria, quæ cum illis actibus connexionẽ contingentem habent, quod autem ex ipsis stellis humani actus necessario nõ eueniant, testis est Ptolemæus, qui sapientem stellas exuperare affirmat, & libro centum enũtiatorũ, & procemio Apotelesmatũ. Quare nec ex auguriis humani actus, nec ut à causis, nec ut à signis necessario proficiscuntur.

Phauo-

Phauorini argumentum aduersus auguria atq; Plinij.

PHauorinus uero fidem non esse diuinaculis adhibendã apud Gellium hoc pacto argumẽtatur, aut enim inquit, aduersa uentura dicunt, aut prospera, si prospera, & fallũt, miser fies frustra expectã do, si felicia promittunt ea quæ uentura sunt, expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurum gaudii fructũ spes tibi iam deflorauerit, si aduersa dicant, & mentiantur, miser fias frustra timendo, si non mentiantur, iam inde ex animo miser fias, antequam è facto fias. Insuper, ut Plinius inquit, nec liberi nec ingenui hominis est uaticiniorum suspitionibus addici, aut superstitionibus diuinatorum sollicitari. Vnde & in sacris historiis monitum est à domino, non esse uestrum noscere tépora, uel momenta, quæ pater posuit in sua potestate, nec iniuria quidem, nam si aliqua futura necessarium fuerit noscere pro publico bono generis humani, aut pro priuato alicuius personæ, hæc diuino nu

mine

mine fidelibus innotescunt.

Prima dilucidatio de auguriis.

Sed quoniam, ut Arist. inquit lib. de somno, nihil apud gentes famigeratum, ac probabile omni ex parte falsũ est habendũ, ideo sic de auguriis dici potest, quemadmodum de insomniis opinatur Arist. quod scilicet auguria alia diuina, alia naturalia, alia uero casu ac temere fit. diuina apud Romanos, Græcos'ꝗ ipsos plurima fuerunt, ut Canem allocutum fuisse, & Serpentem latrasse, cũ pulsus esset à regno Tarquinius. Et Bouem ut proditur ueterũ monumentis locutum esse. Præterea arbores, ut. C. Epidius inquit, fuisse locutas, pauloante mortem Cæsaris. Equorum armenta comperta sunt pabulo abstinere, ubertim'ꝗ flere ante mortem Caligulæ. Simulacrum Iouis Olympiæ tantum cachinnum repente edidit, ut machinis tabefactis, opifices diffugerint. M. Lepido &. Q. Catulo Consu. in uilla Galerii locutus est Gallus. C. Volumnio & Seruio Sulpitio conss, Bos mugitu in humanũ

humanum ſermonē conuerſo. Locutus eſt equus, cui nomen erat Xanthus apud Homerum. Ili. xix. loquens dixit, Patroclū ſua ignauia non intercidiſſe, ſed Deorum uoluntate ac fato, quibus nullo pacto ſui corporis dotibus obuiam ire poterat. Puer infans ſemeſtris in foro boario triumphū proclamauit. C. Hoſtilio Mancino in Hiſpaniam ituro talis uox ſine autore ullo peruenit ad aures, Mantine mane. Ante paulo quam Auguſtus Imperator factus eſſet, Bos in ſuburbano Romæ ad arantē locutus eſt, fruſtra ſe urgeri, non enim frumēta, ſed homines breui defuturos. Hæc & id genus diuina auguria putauit antiquitas. Viri autē uita atq; doctrina ſanctiſſimi, ſi aliqua eſſent, quæ diuina auguria fas eſſet dicere, ea ſigna, diuina auguria aſſerent, quæcumq; diuinam cauſam habere poſſunt, ceu Columba, quæ apparuit diſcipulis domini, augurium fuit eis ad futurum bonum. Et Magis ſtella, quæ apparuit, augurium fuit ad tutum iter, atq; rectum. Petro quoq; binus galli cantus

auguri-

augurium fuit ad conuersionem in salu-
tem. Et quàmplurima huiusmodi, si ea
fas est auguria nuncupare, hæc enim nu-
mine fieri concedimus cum pro cõmuni,
aut priuato bono futura prænoscere ne-
cessarium est. Innuitur autem hæc fieri nu
mine per illud quod dicitur libro sapien-
tiæ capite. vii. Attingit à fine usq; in finem
fortiter, & disponit omnia suauiter, nu-
mine etiã non solũ corpora, sed hominũ
mentes ad proprias actiones mouẽtur, per
illud quod in psalmis dicitur. Illumina
oculos meos ne unq̃ obdormiã in mor-
te. Numine etiam uoluntates ad desiderã-
dũ, atq; ad agendũ, ueluti Magister gentiũ
tradit, ad Philipp. cap ii. cũ inquit, Deus
est qui operatur in nobis & uelle ac perfi-
cere bona uoluntate: et apud Esa. cap. xxvi.
omnia opera nostra operatus es nobis,
quæ ratio docet diuina auguria esse, si fas
est diuina auguria appellare, non ea quæ
apud Romanos diuina dicebantur, quo-
niam illa fortasse à dæmonibus erant, sed
ea, quorum causa est numen, de quibus
in sacris

in ſacris literis quærendum eſt. Naturalia uero quibus Medici, aut Philoſophi naturales utuntur, ad aliquid futuri ſignificandum, & dicuntur naturalia, quoniā eorū aſſignari poteſt aut humana aut naturalis cauſa, humana quidem, ut ſi eſſet ſubitarius auium uolatus ex aliquo loco, hoc enim augurium eſſe poſſet, ad ſignificandū nobis eo loco latere inſidias, è quo aues ſubito uolauerunt, cuius cauſa eſt aſſignata ex noſtra humana induſtria. Naturalis uero, ut ſi quis glocitante frequenter Cornicula mox futuram prænuntiet pluuiam, ex naturali cauſa poteſt auſpicari, quoniam naturali quodam inſtinctu ex impreſſione corporū cœleſti, um producto mouentur pro ratione diſpoſitionis aëris ad temporum cognitionem, ut neceſſarium eſt ſuis natutis, ſecundum illud Hieremiæ capite. viii. Miluus in cœlo cognouit tempus ſuum, Turtur, & Hirūdo, & Ciconia cuſtodierunt tempus aduentus ſui. Præterea ſi medicus binū ſternutamentū pro augurio accipiat, dicatq́;

ægrotum

ægrotũ à mortis periculo liberari,ex naturali causa hoc dicere potest, unum enim casu esse potest, plura uero duobus rheumatis impulsu, duo autem uirtutis robur arguunt. Ad hæc in iram assuetam ægrotum redire pro augurio bono à medicis accipiũtur in ægrotis,præsagit enim ægrotos ad naturales dispositiones reuerti. Insuper si Medicus saltum pro augurio sumat ad significandum accidentia animæ, ut Gaudium,Iram,uel Tristitiam,et id genus,non est præter rationem naturalem, quoniam ut Auicenna inquit.lib.iii Fen. iii.tractatu primo capite.xviii. Saltus aliquando euenit ex animalibus accidentibus, nam motus spirituum qui est in animalibus passionibus,interdum conuertit humores in uentositates, quibus fit saltus menbri. Saltus etiam propter hanc causam enuntiat apoplexiam, & cum perseuerauerit in membrana cooperiente uentrem præsagit melancholiam,& epilepsiã. Cum uero perseuerauerit in facie, torturã, cũ et in hypochõdriis,apostema præsagi.

Quare si quis tremorem pro augurio sumat ad significandum hæc, non præter naturalem rationem accipiet. Si etiam Meteorologicus tres soles sumat pro augurio ad significandum pluuias ingentes, non præter rationem naturalem facit, simili ratione si tres Lunas Clypeum'q; ardentem in cœlo, Armorum crepitus, Tubarum sonitum audiri, Lacte pluere & sanguine, ut M. Attilio, & C. Portio consulibus. Item carne, ut L. Volumnio, & Seruio Sulpitio consulibus. Rursũ ferro in Lucanis paulo anteq̃ M. Crassus occideretur à Parthis, ad significandum effectus naturales Meteorologicus pro augurio accipiat, non errat, quoniam naturales causas habere potest. Præterea si quis Vultures biduo, aut triduo uolare in exercitu in augurio accipiat ad significandum exercitus interemptionem, non errant. Si uerũ est quod Plinius inquit libro. x. Vultures cadauera futura, et præsentia præsentire. Sunt tertio augurria, quæ & nugatoria, & superstitiosa, & causualia dicuntur: uerbi causa, si quis

sternu-

sternutamentum acceperit pro augurio ad significandum ueritatem eorum quæ quis dicit, aut euasionem parati periculi, superstitiose, nugatorie, & casu uerum prædicit. Augures enim sternutamentum pro augurio accipiunt ad multa significādum, ut uisum est præsertim, ut Albertus inquit, ad significandum duo, ueritatem uidelicet eius dicti cui sternutamētum interuenit, & euasionem parati periculi, ut, puta cum aliquis sustinet insidias ab aliquo, præsertim si bis sternutauerit. Binū enim sternutamentum magnitudinem uirtutis significat, quæ non esset nisi homo qui bis sternutat, cœlestibus uirtutibus esset adiutus, ueluti critica dies non esset, nisi uirtute cœlesti esset roborata, Virtute uero cœlesti fouente, dictum expletur, reiq́ꝫ adequat̃, et sic erit uerū. Simili ratione auguriū est ad significādū euasionē parati periculi, nā qui uirtutibus cœlorū roborat̃, non potest à terrenis et sublunaribus deuinci. Ego uero arbitror omne illud quod significat sternutamentum

prætet euasionẽ infirmi, esse nugatorium, superstitiosum, & casuale. Casuale quidem, quoniam casu est, aliquo sternutante, ut euadat à periculo parato per insidias, quoniam præter intentionem sternutantis, & eorũ qui parauerunt insidias.
Nugatorium uero, quoniam si quis accipiat sternutamentum ad significandũ ueritatem dicti, uel euasionem parati periculi te utitur ad significandũ id, ad quod uirtus rei non se extendit, nõ enim uirtus sternutamenti potest ad hæc se ostendere.
Tale autẽ dicitur nugatoriũ, ut Augustinus inquit, libro.ii.de doctrina christiana.
Superstitiosum deniq;, quoniam importuna, inepta'q;, & non uera religione obseruatum, nam ut Gellius inquit, omnis importuna inepta'q; religio superstitio dici potest, propter hanc causã Deu.xviii. dicit. Nõ inueniatᷓ in te, qui lustret filiũ suũ aut filiã ducens per ignem, aut qui ariolos sciscitetur, & obseruet somnia atq; auguria, nec sit maleficus, aut incantator, nec Phitones consulat, nec diuinos, & quærat à mor-

rat à mortuis ueritatem. Simili ratione dicendum est de saltu, et uolatibus et cantibus auium, cum enim accipiuntur ad significandum aliquid ultra uirtutes proprias, superstitiose, nugatorie, & casu accipiuntur. Ex iis perspicuum est, quibus auguriis sit credendum, quibus uero non. Diuinis enim ac naturalibus si quis crediderit, nec uanus, nec nugatorius, nec superstitiosus est. At qui auguriis credit, quæ non nisi casu significant, hic uanus est, superstitiosus, & nugatorius.

Dilucidatio ueræ causæ auguriorum superstitiosorum.

EX iis patet ueram causam superstitiosorum auguriorum esse dæmonem, nam ut Augustinus inquit libro. ii. quem de doctrina christiana scripsit. Omes artifices huius uel nugatoriæ, uel noxiæ, superstitionis, ex quadam pestifera societate hominum et dæmonum, quasi pacta infidelis, & dolosæ amicitiæ constituta penius sunt repudianda & fugienda christiano. Dæmones enim talibus rebus efficaci-

am aliquando præstant, ut uanitatibus animos hominum implicent, & propterea dicitur in psalmis. Beatus uir, cuius est nomen domini spes eius, & non respexit in uanitates, et insanias falsas. Hactenus de uera auguriorum causa.

Reprobatio causæ aßignatæ à Plinio, per quam augurijs fidem præstabat.

PAtet insuper ex iis intẽtionem nostrã, qua augurium in bonũ, uel malum referimus, non esse causam auguriis, ut uera significent, quemadmodum putauit Plinius, nam sic & imaginatio esset causa salutis, uel damni, quod falsum est, non enim potest uirtus accommodata uni corpori secundum Peripateticos esse uera causa alicuius in altero corpore, nisi forte causa excitans, ut patet de equis, quorũ altero mingente, alter mingit, imaginatio enim qua quis imaginatur aduentum febris & febris uenit, non est causa nisi per accidẽs illius. At imaginatio qua quis ambulando per angustum trabem imaginatur cadere, & cadit, causa est casus, nam casus ille profi-

le proficiſcitur ex timore, cuius cauſa eſt imaginatio caſus. Sed timor res eſt in nobis. Cum igitur imaginaria uis noſtra nec ſupra aues, nec ſupra beluas, nec ſupra auguria id genus uirtutem habeat, fit ut nec illa ſit ad auguria attinens.

Reprobatio cauſæ Plutarchi et iuniorum, per quam augurijs fidem præſtabant.

PRopter eandẽ cauſam patet uanitas cauſæ, per quã Plutar. fidem præſtabat auguriis, cum enim dextrũ & ſiniſtrũ relationes ſint, quibus augurium dicitur dextrum, aut ſiniſtrũ, nõ ex parte augurii, ſed ex parte noſtri, fit ut cauſa hæc uana, nugatoria, & ſuperſtitioſa ſit, nõ enim in relationibus uirtus eſt, ſe extendens ad huiuſmodi ſignificationes, cum nec cauſæ talium ſint, nec effectus. Præterea quod eſt in comparatione ad animal, non eſt in ſe dextrum, nec ſiniſtrum, & quod non eſt in ſe dextrum, uel ſiniſtrum non poteſt eſſe in ſe bonum uel malũ. Quare nullũ augurium bonum, aut malum eſt, niſi per accidens, ac temere, quatenus accidit

aut transeunte à dextro in sinistrum, ut negocia perficiam, quoniam plærumq; oppositũ obseruauimus, per idẽ reprobatur iuniorum causa, ut consideranti patet.

Reprobatio causæ eorum qui ex sitibus cœli augurijs fidem præstant.

PRopter eandem rationem reprobatur eorum causa, qua ex situ cœli auguriis fidem præstabant. Nam auguria bona sunt, quoniam uersus eandem partem cœli, in qua beneficæ stellæ uigent, proficiscũtur, & mala quæ uersus eandem partem, in qua maleficæ uim habent, omne quod uersus eãdem partem moueretur esset bonum, in qua beneficæ uim habent, malũ uero uersus eam, in qua maleficæ. At contrariũ sæpe obseruauimus, quippe cũ sæpissime uidimus beneficas motibus propriis inerrare ad partes, ubi prius maleficæ erant, & è contrario etiam, et tamen auguria quæ ui cœli bona esse debebant, mala esse obseruauimus, & quæ debebant esse mala uirtute cœli, uidimus bona esse. Quod non est ob aliud nisi quia auguria

nullam

nullam per se significationem habent, nisi temere ac casu. Ex eisdē patet error eorum, qui auguriis fidem præstant propter stellas, quæ præsunt domui nonæ tēpore augurii, nam ut recte doctor sanctissimus putat, si stellæ non possūt in actus nostros nec auguria, si ab eis dirigerentur, poterūt in actus nostros. Non enim maior uirtus esse poterit in sagitta q̃ fuerit in proijciente. Quod uero stellæ non possunt in actus nostros, nunc supponēdum est, quoniam alibi probauimus.

Reprobatio causæ aßignatæ à Themistio, Theophrasto, Mercurio, Varrone, & à cæteris alijs.

QVi uero dixerunt auguriis fidē esse præstandam, quia mouētur à deo si de auguriis superstitiosis, & nugatoriis, & temerariis, loquantur deridendi sunt, simili ratione refutandi, qui dicunt auguria moueri à bonis geniis, qui intelligentiæ siue angeli dicuntur, nam nihil superstitiosi, nihil nugatorii, nihil uani esse potest à sīpliciter bono. Varronici uero, et alii

qui dicunt auguria moueri à Luna sola uel à dæmone, bono interuentu Lunæ, sunt omnino explodēdi. Si enim sola Luna per signa decurrēs causa mouens esset, contingeret eidem eodem tempore bonum & malum significari, nam si Luna tenente Arietem bestia domum ingrederetur, malum portenderetur, quoniam præsagiret litem, & calumniam, quæ mala sunt. At si Luna tenente Arietem, in domo sonitus audiretur, bonum præsagiretur, quia gaudium & lætitiam: sed cum eodē tempore hæc utraq; esse possint, eodem etiam tempore Luna tenente idem cœli signum, bonum, & malum augurium fieri contingeret, quod ridiculum puto. At si bonus Dæmon auguria mouet interuentu Lunæ, ut iuniores putant, hoc longe magis superstitiosum, nugatorium, & uanum esse uidetur, nam cum Luna & genius bonus ordinatissimæ res sint omni nugatione superstitione, & casu carentes, nō uidentur mouere ea quæ ueri nihil significant, nisi in superstitione intelligātur.

Ad hæc

Ad hæc actus nostri non proficiscuntur à Luna, nec ab ipso genio, cum in uoluntatem nostram non possint, est tamen uerũ dæmones certis stellis obseruatis præsertim Luna, concurrere ad multa agenda, hoc enim agunt, ut homines ad eum errorem inducant, quo credant aliquod numen esse in stellis. De auguriis finis.

INDEX CAPITVM PRIMI LIBRI.

De rebus

Opinio

INDEX CAPITVM SECVNDI LIBRI.

Reprobatio

FINIS.

ORI APOLLINIS NILIACI DE HIEROGLYphicis notis Libri II, à Bernardino Vicentino latinitate donati.

CHVONRADO PEVTINGER AVGVstano, Iurisconsulto, Bernardinus Trebatius Vicentinus S. D.

IN Orum latinum, si modo id sum consecutus, exhibeo tibi patrone optime, sit enim hæc tui uerissima appellatio. nam, ut omittam dicere de hominibus, patronus es Reip. literariæ, debet tibi omne genus scriptorum: siquidē sic omniū es studiosus ut omēs habere uelis, cōquiras undiq;, nonnulli multos annos desiderati nunc demū tua opera legātur. Historiarū uero series omnis per te explicat̄, ac habēt In te uiuū exemplar. Antiquitas ipsa nullo magis gaudet alumno. Romani autē Cæsares quem alium malint curatorem? Nō tibi eorum gesta cognouisse satis, eos ipsos signatos omnes in chartis, ære, argēto, solido auro demonstras. Et quod ui ui non potuerunt, mortui adepti sunt: ut eodem tempore, & iuuenes, & senes, & in omni

omni ætate quales fuerint cõſpici poſſint. Sed & ipſi Romani duces, quod non ſecundo perierint tibi acceptum referunt: tu eorum epigrammata colligis undecunq;, etiam uetuſtate collapſa, dimidiata ferè, reſtituis, ac das ut, poſtq̃ in marmore nequeunt, in chartis legantur. Sed quid ego hæc de te ad te? aliis melius aliqñ ãdo narrabo. Quin Græci ipſi, ſi quis inferis ſẽſus, tibi bene præcantur. Nam cum iam deſint ex eorum genere qui legant, curas tu ut à latinis legi poſſint: optarem uel hac cauſa patere mihi Græcorum penetralia, ut ſatis tuæ poſſẽ facere uoluntati: debeo enim tibi omnia, cum ob beneuolentiam, tum ob merita multa: tu mihi uiſo tantum, omnia amicitiæ, uel antiquiſſimæ officia præſtitiſti: domo me ſuſcepiſti: petenti omnia tribuiſti: multa etiam ultro obtuliſti, idq; nullis meis in te meritis. Quod & ſi in omnes itidem humanus es et liberalis, me tibi tamẽ plus cæteris debere ſentio. Verũ in præſenti, qui me memorẽ oſtẽdã, habeo nihil præter animum, et hoc quic-

quid est libelli, quē, quia non ingratum tibi fore sentiebam, transtuli maiori uolū tate, ꝙ facultate: nam & adhuc in hac lingua peregrinor, & est libellus eiusmodi, ut ne à Græcis quidem ipsis totus legi possit. Inerunt & quæ fortasse nugatoria ac frigida uideantur, quæ tamen ego non omisi, non enim Censoris, sed Interpretis fungebar officio. Nec animus fuit ita religiose uertere, ut uerbum uerbo redderem, quid enim ineptius? Latinis enim, non Græcis laboraui. Quantum autem effecerim, tu facillime iudicabis, & statues an eiusmodi sit opusculum, ut ei in tua refertissima bibliotheca locus esse debeat. Vale decus patriæ, ac meliora, si deus annuerit, aliquando expectes. Augustæ, duodecimo Caleñ. Maias. Anno M. D. XV.

ORI APOLLINIS NILIACI HIEROGLYPHI-
ca, per Bernardinum Trebatium Vicentinum de Græcis translata.

Quomodo Æuum ſignificent.

AEuum ſignificantes Solem & Lunã deſcribunt, eo quod ſint hii Planetæ æui elementa. Aeuum aliter ſcribere uolentes Serpentem pingunt, caudam reliquo corpore tegentem, eum uocãt Aegyptii Vreum, id eſt Baſiliſcum. Quo quidẽ aureo formato, deos circundant. Aeuum autem dicunt Aegyptii per hoc animal ſignificari: quoniam cũ ſint tria genera ſerpentum, cætera quidem moriuntur, hoc ſolum eſt immortale, hoc & quodlibet aliud animal ſolo ſpiritu afflans, abſq; morſu interemit. Vnde cum uitæ *&* necis poteſtatẽm habere uideatur, propter hoc ipſũ deorũ capiti imponunt.

Quomodo Mundum.

MVndum scribere uolentes Serpentem pingunt, suã ipsius caudam deuorantem, distinctũ uariis squamis, per quas Mundi astra figurant. Et grauissimũ quidẽ hoc animal est pro magnitudine, quemadmodum terra. est etiam lubricũ et in hoc aquæ simile, ac singulo quoque anno pellem unà cum senio exuit. Secundũ quam rationem & in mundo annuum tempus mutationem faciens iuuenescit. Quod uero pro cibo corpore suo utitur, significat id quæcunque diuina prouidentia generantur in mundo, hæc omnia in eundem diminutionem pati.

Quomodo Annum.

ANnum significare uolentes Isidem, hoc est, mulierem pingunt. hoc ipso etiam deam significant. Est autem apud Aegyptios Isis astrum, eorum lingua Sothis nominatum, Græcorum uero Astromion. quod et cæteris astris uidetur dominari, aliquando maius, aliquando minus apparens, & nunc quidem clarius, secus aliàs.

aliàs. Adhuc etiã in eius ortu, omnia quæ proximo anno futura sunt, prouideri solent. Qua ex re non immerito annum appellarunt Isidem. Et aliter annum describentes palmã arborem pingunt, eo quod hæc sola præter aliarum naturam ad Lunæ ortum ramum unum emittit. ita ut in duodecim ramis ãnus integer perficiatur.

Quomodo Mensem.

MEnsem scribẽtes ramum pingunt, aut Lunam inuersam. Ramũ quidem ob eam, quæ in palma arbore dicta est causa. Inuersam uero Lunã, quoniam ut dicunt, cum statim oritur quindecim restant partes, ad hoc ut cornibus in superiorem partem diductis appareat. Cum uero occultatur, triginta dierum expleto numero in partẽ inferiorẽ cornua declinat.

Quomodo Annum insequentem.

ANnum insequentem significantes quartam partẽ arui describunt. Est autem aruum mensura terræ cubitorum centum. uolentes autem annum dicere,

quartum dicunt, quoniam ut perhibent, ab ortu aſtri, quod Sothidem uocant, ad alium ortum intereſt diei pars quarta. Et eſſe annum ſolis dierum trecentorum, et quinq; ſupra ſexaginta. Vnde quarto quoque anno dié ſuperfiuū Aegyptii adnumerant, quater enim pars quarta, dié cōplet.

Quid ſignificent ſcribentes Aquilam.

CVm uolunt deum ſignificare, aut altitudinem, aut depreſſionem, aut excellétiam, aut ſanguinem, aut uictoriam, Aquilam pingunt. Deum quidem, eo quod ſit auis hæc fœcunda & longæua. Et ad hoc quod uidetur ſimulachrū eſſe Solis, cum præter cæterorum uolatilium naturam intentos oculos teneat in radios ſolares. Vnde & medici in oculorum medelam herba ab aquila dicta utuntur: et ſolem tanq̃ dominū uiſus aliquando Aquilæ forma depingunt. Altitudinem, quoniam cætera quidem uolatilia, cū uelint in altum aſcendere, oblique feruntur, cū non poſſint in directum uolare, ſola autē

Aquila

Aquila in altũ recta fertur. Depressionem, quoniam eodem modo cæteræ aues oblique ad terrã feruntur, Aquila sola recta descendit. Excellentiã, quoniã Aquila cæteris uolatilibus præstare uidetur. Sanguinem, quoniã, ut dicunt, Aquila non aquã, sed sanguinẽ bibit. Victoriã, quoniã uidetur reliquas aues om̃eis superare. Si cui enim congressa uinci se sentiat, resupinat sese, ac dirigit ungues, alas ac dorsũ ad terrã uersa, atq; hoc modo pugnat. Auis uero inimica, cũ hoc facere neq̃at, facile in fugã uertitᷣ.

Quomodo indicant Animam.

ET pro anima Aquila ponitur, ex nominis interpretatione. Vocatᷣ enim apud Aegyptios anima Baieth. hoc autẽ nomen diuisum, animam significat & cor, est enim bai anima, eth uero cor. Cor uero apud Aegyptios est ambitus animæ, unde nomen ipsũ sonat, quasi cordatam animam. Qua ex re Aquila eiusdem naturæ cum anima, ut plurimum aquam non bibit, sed sanguinem, quo & anima nutritur,

Quomodo Martem & Venerem.

MArtem & Venerem ſcribentes duas aquilas pingunt: marẽ, quem Marti comparant: & fœminam, quam Veneri. Et hoc ideo quia reliqua animalia non ſemper mari ad omnem mixtionem parere uolunt, Aquila uero, ſemper. Ter decies enim in die compreſſa poſtq̃ ſurrexerit, ſi mas uocet, denuo accurrit. quapropter cum maxime ſit in Venerem prona, Aegyptii eã Venerem uocant. Et propter hoc etiam Aquilã Soli dicarunt, quia Solem imitata ter denum numerum coëundo complet. Aliter Martem & Venerẽ ſcribentes, geminas cornices pingunt, marem & fœminam. quoniam hoc animal duo oua parit, ex quibus marem & fœminam generari oportet. Si autem eueniat, quod raro euenit, ut duo mares generentur, aut duæ fœminæ, iugati mares cũ fœminis alteri cornici non admiſcentur. Itidem neq; fœmina alteri mari, uerum diſſociati ſoli degunt. Ideo unicæ cornici occur-

occurrentes augurantur futurum, ut uiduali uita sibi uiuendum sit.

Quomodo Nuptias.

CVm nuptias significare uolunt, geminas cornices pingunt, ob eã quæ supra dicta est causa.

Quomodo Vnigenitum.

VNigenitum significantes, aut generationem, ut patrem, aut mundum, aut hominem, Scarabeum pingunt. Vnigenitum quidem, quoniam per se generatur hoc animal non conceptum à fœmina. huius enim solius generatio talis est. Cum libuit mari procreare, excremento bouis inuento, ex eo pilulam conficit rotundam, ad cœli similitudinẽ: quam innixus tergo rotat ab ortu occasum uersus, ad orientem Solem ipse respiciens, quoad rotunda effecta mundi formam acceperit. Sol enim ab oriente in occidentem fertur. Iterum rediens in orientẽ. Contrario uero motu fertur astrorum cursus ab occidente in orientem, hanc igitur pilulam defodiens relinquit octo & uigiuti dies.

tot enim diebus Luna duodecim signa, quæ sunt in Zodiaco metitur, & sub ea perficitur animatum Scarabeorū genus. Nono autem et uigesimo die pilulam aperiens, in aquam proiicit: hoc enim die putat coniunctionem Solis fieri & Lunæ, et mundi insuper generationem: qua aperta in aqua animalia prodeunt, quæ sunt Scarabei. Generationem, propter eā quæ dicta est causa. Patrem, quoniam à solo patre ortum habet Scarabeus. Mundū, quoniam similem figuram generationis habet cum mundo. Hominem autem, quoniam in ea specie fœmina non inuenitur. Sunt autem Scarabeorum tres formæ. Prima feliforma & lucida, quam ob similitudinem Soli dicarunt, ferunt enim marem felem oculorum pupillas uariare ad cursum Solis, oblongæ enim fiunt mane ad ortum Solis, rotundæ deueniunt circa meridiem, obscurantur autem occidente Sole. Vnde & in urbe Solis dei statua est feliforma. Et habet Scarabeus digitulos tri-

ginta

ginta, ob triginta dies mensis, in quibus Sol oriens suum perficit cursum. Secundum genus bicorne & tauriforme est, & Lunæ consecratum: à quo & in cœlo taurum ascendentem Lunæ esse uolunt Aegyptii. Tertia species habet unum cornu tantum, et propriam formam, quam Mercurio dicatam putauerunt. Sicut & Ibis auis esse dicitur.

Vulturem scribentes quid significent.

MAtrem scribentes, aut uisum, aut terminum, aut præcognitionem, aut annum, aut misericordiam, aut Palladem, aut Iunonem, aut duas dragmas, Vulturem pingunt. Matrem quidẽ, quoniam in hoc auiũ genere mas nõ inuenitur. Eorũ uero generatio fit hoc modo. Cũ uult concipere Vultur genitale uas ad Boream aperit, et sic perstat diebus quinq;, in quibus ne ꝗedit, neq; bibit, & hoc modo fœtũ cõcipit. Sũt et alia genera

Vulturum

Vulturum, quæ non ad uentum concipiunt, quorum generatio ouorum ad cibũ, non etiam ad fœtum procreandum utilis est. Visum, quoniã inter cætera animalia acutius prospicit. in ortu enim Solis ad occasum respiciens, & in occasu ad ortum ex longo interuallo prospicit quod edat. Terminum, quoniam futuro bello, locũ terminat, septem diebus præueniens. Præcognitionem, ob dictam causam. & quoniam ad eam partem respicit, in qua altera pars inferior futura est. inhiãs occidẽdorũ maiori parti. Vnde solebant antiqui reges speculatores mittere, qui renũtiarent, quã in in partem uersi respicerent Vultures. Annum, quoniam trecentos sexaginta quinque dies, quibus perficitur annus, diuidit hæc auis hoc modo. Centum & uiginti dies in terra manet, nec se unq̃ humo tollit: pullorum curã gerens, eosq́; nutriens. ducentos & quadraginta seipsum curat, neq; nutriens neq; concipiens. Tantummodo ad aliam conceptionem se præparans. quinq; reliquos dies, ut dictũ in con-

cipiendo

cipiendo consumit. Misericordiã, quod perabsurdum fortasse uideatur, cum animalium nulli hoc animal pareat, tamen ob hanc causam ita posuerunt, quoniam totis diebus cẽtum, quos enutriendis pullis impertitur, ferè nunq̃ euolat. ac si quãdo cibus, quo fœtus enutriat desit, ne fame conficiantur uulnerato sibi fœmore, sanguinem sugendũ præbet. Palladem & Iunonem, quoniam uidetur Aegyptiis Pallas quidẽ superius cœli hemispherium sibi uendicasse, Iuno uero, inferius. Vnde & absurdum putant cœlum masculino genere notari: cum generatio Solis & Lunæ, & reliquorum syderũ fœmineo opere perficiatur. Et Vulturũ genus, ut dictũ est, est tantum fœmininum, ob quã causam huius sexus cæteris auibus Vulturem regẽ adscribunt: quo quidem Vulture, ne in longum protrahatur sermo, quancũq; deam designant. Matrem insuper significare uolantes Vulturem pingunt. Est enim mater fœminei sexus. Duas autem dragmas picto Vulture notant, quoniã apud

Aegyptios

Aegyptios unitas sunt duæ dragmæ. Vnitas auté principiũ est omnis numeri, nõ immerito igitũ duas dragmas significare uolentes Vulturem scribunt, cum & mater & principium, quemadmodum unitas esse uideatur.

Quid Astrum scribentes significent.

DEum significantes, aut fatum, aut quinquenarium numerum astrum pingunt. Deum quidem quoniam diuina prouidentia omnis stellarum, ac totius mundi motus cõficitur, uidetur enim sine deo nihil penitus posse consistere. Fatum, quoniam constat ipsũ ex stellarum motu. Quinquenarium uero numerum, quoniam cum sint plura in cœlo astra, ex eis quinq; sola mota, totius mundi dispensationem conficiunt.

Cynocephalum scribentes quid significent.

LVnam uolentes significare, aut orbẽ terrarum, aut literas, aut iram, aut natationem, cynocephalũ pingunt. Lunam quidem

quidem, quoniam hoc animal uarie afficitur ad cursum Lunæ. Quando enim Luna Soli iuncta non apparet, tūc mas Cynocephalus neq; uidet, neq; comedit, tristis est autem, oculos in terram deiectus, tanquam Lunæ raptum lamētetur. Fœmina uero, præterq; quod non uidet, & eodem modo quo mas afficitur, fluxum sanguinis emittit ex naturalibus. Vnde in sacris, et in hæc usq; tēpora nutriūt Cynocephalos, ut per eos pateat Solis et Lunæ cōiunctio. Orbē terrarū, quoniā dicunt duo et septuaginta esse climata mundi, hos autem diligenter nutritos in sacris ac curatos nō mori, quēadmodū cætera animalia, uno die, uerum singulo quoq; die partē earum defunctam sepeliri à sacerdotibus, reliquo corpore adhuc pristinā naturam retinēte, et sic deinceps fieri usq; ad secundū supra septuagesimū diē, et tunc deniq; totū mori. Literas, quoniam innatæ sunt literæ Cynocephalis apud Aegyptios. Vnde cum primum aduectus est in templum Cynocephalus, apponit ei sacerdos tabellam,

stilum

ſtilum ac attamentum, periculum faciens an ſit ex genere à literis non abhorrente & inſcribit. Iram, quoniam animal hoc ſupra cætera animalia iracundum eſt. Natationem uero, quoniam reliqua animalia, ſi natationem frequentent ſordida ac ſqualida fiunt: ſolus Cynocephalus quouis enatat, nullis unquam fœdatus ſordibus.

Quomodo nouam Lunam ſignificent.

NOuam Lunam ſcribere uolentes, iterum Cynocephalum pingunt, ſtantem, & pedes anteriores in cœlum tollentem, habentemque regale ſignum in capite. Hac figura ſcribunt Cynocephalum, cum noua Luna apparet, tanquam deo gratias agat, quod Luna prætereuecta Solem, luceat & ipſa, nec lumen Solis impediat.

Quomodo æquinoctia ſignificent.

AEquinoctia, quæ bis in anno contingunt, ſignificare uolentes Cynocephalum ſedentem pingunt. hic enim tempore æquinoctii per ſingulam horam

horã duodecies in die mingit, hoc idẽ facit et noctu. Qua ex re non ſine ratione in hydrologiis Cynocephalũ ſculpunt Aegyptii, et ex menbro faciũt aquã defluere. Quoniã, ut ãte dictũ eſt, duodecim horas mingẽdo ſignificat: ne autẽ foramẽ per quod exit aqua in horologiũ, latius ſit aut anguſtius, utrunq; enim rationẽ horarũ impediret, extrema ipſius depilata cauda ad huius craſſitudinem, ferreã fiſtulam in hunc uſum parant, atq; hoc placuit eis ſic facere non ſine ratione, quemadmodũ nec in aliis rebus, & quia etiã in æquinoctiis ſolus ex omnibus animalibus duodecies latrat in die per ſingulas horas.

Quomodo Animum, Iram, aut furorem ſignificent.

ANimum, Iram, aut Furorem ſignificare uolentes Leonẽ pingunt. Caput magnũ habet hoc animal, & oculorũ pupillas ignitas, corpus rotundũ, et pilos radiis ſimiles, ad imitationem Solis. Vnde et ſub ſolio Solis Leonẽ pingũt, demonſtrãtes ipſius ad Solem ſimilitudinem.

Quomodo Fortitudinem.

Fortitudinem significantes Leonis anterioris partes describũt, eo quod hæc membra latiora habeat reliquo corpore.

Quomodo Vigilantem.

Vigilantem aut custodem scribentes, caput Leonis pingunt, quoniã Leo, cum uigilat habet oculos clausos, cũ uero dormit, tenet reseratos, quod quidem uigiliæ signũ est. Vnde non immerito ad sacrorũ claustra apponũt Leones tanꝙ custodes.

Quomodo Formidolosum hominem.

Formidolosũ significãtes, eodẽ utuntur signo, cũ sit hoc animal inter cætera fortissimũ, omnibus occurrens timorẽ incutit.

Quomodo Nili inundationem.

NIli inundationes significantes, uocant autem Nilum Num, quod lingua nostra idem est quod nouũ, aliquando Leonem pingunt, aliquando tres hydrias. Leonem quidem, quoniam cum Sol intrat Leonem, maximas inundationes facit. Tres uero hydrias & neq; plures, neq; pauciores, quoniam triplex causa in-

undationis

undationis assignatur. Vna quidem ipsa Aegyptia terra, quæ aquā ex se generat. Altera oceanum, refluit enim oceanū inundationis tépore per Nilū. Tertia causa sūt imbres, qui plurimi sunt per tépus inundationis ad partes Australes Aethiopiæ. Quod auté Aegyptus aquā generet, potest hoc modo cognosci, in cæteris enim climatibus mūdi inundationes fiūt hyemali tépore ob continuos et immodicos imbres, sola auté Aegyptus media in orbe terrarū, quéadmodū in oculo pupilla, æstate gignit sibi Nili inundationes.

Quomodo Aegyptum scribunt.

Aegyptū scribétes, acerrā ardenté pingūt, et desuper cor, indicantes quod quéadmodum cor Zelotipi continue uritur, sic & Aegyptus ob caliditatem continue, quæ illic sunt animalia, procreat.

Quomodo hominē nō peregre proficiscentē.

Hominem non peregre proficiscentem significantes, caput Asini pingunt, quoniam neq; historias audit, neq; eos qui peregrinati sunt, sentit.

Quomodo Tutellam.

Tutellam ſcribentes, duo hominũ capita pingunt, maris unũ intro aſpiciens, alterũ fœminæ, extra, ſic enim dicunt nullũ dæmonẽ poſſe inuadere, quoniã & ſine literis, duobus capitibus ſeipſos cuſtodiũt.

Quomodo Embrionẽ.i.imperfectũ hominẽ.

Embrionem ſignificantes, Ranam pingunt, quoniam huius generatio ex fluminis limo perficitur. Vnde eſt uidere interdum ſemiperfectã Ranã, ex parte quidem animal, ex alia uero parte terreſtre quiddã, ita ut flumine deficiẽte deficiat et ipſa.

Quomodo Orationem.

Scribentes orationem, linguã pingunt, & uulneratũ oculũ: primas partes ſermonis linguæ dãtes, ſecundas oculis, ſic enim perfectæ animæ oratio conſiſtit cũ ad ipſius motum confirmatur. Aliter orationem ſignificãtes linguã pingunt, & ſubter manũ, orationis primas attribuere uiſi linguæ, ſecũdas uero manui, tãquã linguæ uolita perficienti.

Quomodo

Quomodo Taciturnitatem.

Taciturnitatem significãtes, numerum scribunt, M.LXXXXV. qui numerus est annorũ trium, constituto anno ex diebus CCCLXV. Intra quod tempus cum non loquatur infans, significatur, & si linguã habuerit, illi tamen uocem defuisse.

Quomodo patens quid.

Patens quid significare uolentes, Leporem pingunt, habet enim oculos hoc animal semper apertos.

Quomodo uocem remotam.

Vocem remotam significare uolentes, quæ apud Aegyptios uocatur Væe, uocẽ aëris scribunt, id est tonitruum, quo neq; grauius quicq; sonat, neq; uehementius.

Quomodo Voluptatem.

Voluptatem significantes, XVI. numerum scribunt, hinc enim incipiunt homines Veneri indulgere & generare.

Quomodo Coitum.

Coitum significantes numerum XVI. scribunt geminatum, quia enim filii sunt ex uoluptatibus, coitus uero ex geminis

uoluptatibus maris scilicet et fœminæ, pro
pter hoc secundũ numerũ XVI adiungũt.

Quomodo antiquam stirpem.

Antiquã stirpem significare uolentes, pa
pyrorũ fasciculũ pingunt, per hoc signifi-
cãtes primos cibos, cibi enim aut nationis
nullus principium inuenerit.

Quomodo gustum.

Gustum significare uolentes, gutturis
principium pingunt, omnis enim gustus
ad hoc usq; seruatur. Dico autẽ perfectum
gustum. Gustum uero imperfectum cum
uolunt significare, linguam in dentibus
pingunt, his enim omnis gustus perficit.

Quomodo Animam diu in uita durantem.

Animam diu durantem, aut inundatio
nem scribere uolentes, Phœnicem auem
pingunt. Animam quidem, quoniã præ
cæteris animalibus longissima est huic ui
ta. Inundationem uero, quoniã signum
est Solis Phœnix, quo nihil in toto
mundo maius est, ad omnes
enim ascendit, omnes
perscrutatur Sol.

Quomo

Quomodo eum qui scro à pere-grinatione redeat.

EVm qui sero à peregrinatione redeat cum scribere uolunt, rursus Phœnicem auem pingunt. Hæc enim post quingentesimũ annũ, cum iam est morti propinqua, in Aegyptũ remeat, ac si præueniat ante obitum curatur mistice ab Aegyptiis, et quæcunq; aliis sacris animalibus tribuunt, hæc et Phœnici omnia debentur, gaudet enim Sole maxime Phœnix, in Aegypto præcipue, utpote illic uehementi. Vnde et illius calore dicũt inundare Nilũ.

Quomodo cor.

Cor cum uolunt indicare, Ibidem pingunt, est enim hoc animal Mercurio dicatum, omnis cordis et rationis domino, et Ibis ipsa maius quàm pro magnitudine corporis cor habet, de qua sermo est plurimus apud Aegyptios.

Quomodo peritiam.

Peritiam indicantes, cœlum pingunt rore pluens, quoniam quemadmodũ ros in omnes plantas decidẽs mollit eas, quæ

habent huiuscemodi naturam, ut molliri queant, aliàs uero nequaquam, quæ suapte natura duræ sunt, sic et peritia omnibus hominibus se præbet, ac eã ingeniosi tanquàm rorem imbibunt, obtusi uero hoc facere non possunt.

Quomodo Ægyptiacas literas.

Aegyptiacas literas scribentes, aut sacrũ scriptorem, aut finem, atramentum, et cribrũ & iuncum pingunt. Literas quidem, eo quia omnia apud Aegyptios scripta his perficiũtur, Iunco enim scribunt, non alia re: appingunt autem cribrũ, quoniam hoc primum instrumentũ ad conficiendum panẽ ex Iunco fit. Indicãt enim omnem, qui uictũ habeat, literis operam daturum, qui uero non habeat, diuersæ arti uacaturum. Vnde apud ipsos peritia Sbo uocatur, quod interpretatur cibi plenũ. Sacerdotem, siue sacrum scriptorem, quoniam hic necẽ et uitã diiudicat. Est enim apud sacerdotes liber, qui uocatur Sacra ambris, per quem indicant de ægroto, uicturus sit an moriturus. Finem autẽ, quoniam qui

literas

literas didicit, tranquillum uitæ cursũ assecutus est, liberatus omnibus humanæ uitæ calamitatibus.

Quomodo iterum sacrum scribam.

Scribam iterum significare uolentes, aut Prophetam, aut splenem, aut odoratũ, aut risũ, aut sternutationem, canem pingunt. Scribam quidẽ, quoniã eũ qui debet esse perfectus scriba, oportet multa meditari, adlatrare omnes quodãmodo, agrestem esse, nemini gratificari, quemadmodum nec canes. Prophetã, quoniam præ cæteris animalibus admiratur canis, et obtutu firmo intuetur simulachra deorũ, quemadmodũ prophetam. Splenem, quoniam leuissimũ spenẽ canis habet, et ex eo mors est illi & rabies aliquando, et ministri canem curantes, cũ est moriturus, ut plurimum splenetici fiunt. Odoratum uero, risũ et sternutationẽ, quoniã qui planè sunt splenetici, neq; odorare, neq; ridere, neque sternutare possunt.

Quomodo hominem qui sit magistratus.

Magistratum scribentes, iterum canem

pingunt, cui addunt regiã ſtolam nũdæ figuræ appoſitam, quoniam quemadmodum canis, ut ante dictum eſt, in deorum ſimulachra intentis oculis proſpicit, ſic et magiſtratus antiquis temporibus in nudum regem proſpiciebant, cuius gratia uendicat ſibi regiam ſtolam.

Quomodo ſacrum pallium ferentem.

Sacrum pallium ferentem cum uolunt ſignificare domus cuſtodem pingunt, eo quod cuſtodiatur ab illo pallium, quemadmodum à cuſtode domus.

Quomodo horoſcopũ.i.eũ qui computat horas.

Horoſcopum ſignificare uolentes, hominẽ pingũt horas comedentẽ, nõ quod horas comedat homo, hoc enim impoſſibile eſt, ſed qđ in horas hoiẽs cibũ parent.

Quomodo Ignorantiam.

Ignorantiã ſcribentes, ignem et aquam pingunt, eo quod his duobus elementis omnis corruptio fiat.

Quomodo ſceleſtum hominem, aut odium.

Sceleſtum autem & odium ſignificantes, piſcem pingunt, eo quod huius uſus execretus

execretur et interdicatur in sacris, destruit enim quodcunq; reperit omnis piscis, nec suo quidem generi parcit.

Quomodo Os.

Os scribentes Anguē pingunt. Anguis eñ nullo alio mēbro pollet prætercꝗ ore.

Quomodo uirum fortem & temperatum.

Virum fortem eundemq; tēperatū significare uolētes, taurū integræ ualetudinis pingunt. Habet eñ hoc animal membrū calidissimū, adeo ut uaccæ iunctus, sine ullo motu semen emittat. Quod si quando à naturali loco deuiet, et in aliā corporis partē mēbrū intēdat, uulnerat uaccā præpotenti illius intensione, sed et tēperans est, nā post cōceptū uaccæ nuncꝗ cū illa coit.

Quomodo auditum.

Auditū scribētes, tauri auriculā pingūt. Bos eñ postcꝗ concipere appetit, appetit autē non longiori tēpore cꝗ tribus horis, tūc mugit cꝗ maxime potest, in quibus si non taurus accurrat, naturam claudit usq; ad aliud determinatū tēpus, hoc aūt raro accidit, audit eñ taurus etiā si lōgius absit: & intel-

et intelligens eam appetere accurrit ad coi-tũ, faciẽs hoc solus ex cæteris animalibus.

Quomodo fœcundum Penem.

Penẽ fœcũdũ significantes hircum pingũt, non autẽ taurũ, nã hic post annũ integrum tantũ coire incipit. Hircus uero post septimũ diem ab ortu coit, & quanquàm inualidum et sterile semen emittit, coit tamẽ citius cæteris animalibus.

Quomodo Peccatum

PEccatum significãtes, Orygem animal pingunt, quoniam apparente Luna, si ad eam respiciat, clangorem emittit, neque odorans eam, neq; benedicens, huius autem rei signum manifestissimum est: prioribus enim pedibus effodiens terrã, caput abscondit, tanq̃ ægre ferat, ac nolit aspicere Lunæ ortum, hoc idẽ facit oriente Sole. Quamobrem antiqui reges horoscopo ortum sibi nunciante, animali huic assidentes, per hoc medium tanq̃ gnomonem quendam exacte de ortu perquirebant. Et sacerdotes hunc solum ex uolatilibus comedunt, quoniã inimicitiam quandam

in deam

in deam exercere uidetur, nam si in solitudine aliqua nactus sit fontem, postquàm biberit, aquã turbat, ac puluerem aut lutũ pedibus immittit. Et hoc facit ea de causa, ut inutilis fiat aqua cæteris animalibus, adeo scelesta & odiosa putatur Orygis natura, hoc enim impie facit, cũ ipsa dea omnia generet, omnia nobis quæ toto mundo utilia adaugeat.

Quomodo Interitum.

Interitum significãtes Murẽ pingunt, hic enim omnia degustãs coinquinat, ac inutilia reddit. Eodẽ signo utuntur, cum iudicium significare uolunt, pane enim multo ac diuersi generis simul posito, optimũ quenq; seligẽs comedit. Vnde et optimi panis iudiciũ in Muribus esse putatur.

Quomodo Impudentiam.

Impudentiam significantes, Muscam pingunt, ea namq; abacta continue nihilominus redit.

Quomodo Notitiam.

Notitiam cum uolunt significare, Formicam pingunt, nouit enim hæc tutas sibi patare

bi patare

ſibi parare latebras, ad hæc præter morem cæterorum animalium in hyemem ſibi cibum parans non deuiat à ſuis latebris, uerum rectà ad ipſas pergit.

Quomodo Filium.

Filium ſcribere uolentes, Chinalopiam pingũt. Eſt eñ hoc animal maxime pullorum amans, et ſi quando inſequatur ſe uenator, & unà pullos, ſponte uènatoris præda fit, ſi modo poſſit ſic faciens ſeruare pullos, quam ob cauſam uiſum eſt Aegyptiis id animal filio comparare.

Quomodo Dementem.

PElicanum auem marinam pingẽtes, dementem ſignificãt. Hæc enim auis cum poſſit in altioribus locis, quemadmodum cætera uolatilia, deponere, hoc non facit, uerum humo defoſſa in ſcrobe oua parit. Quod ſcientes aucupes locum bouis ſtercore circumliniunt, ac ignẽ ſupponunt. Pelicanus autem uiſo fumo, uolens ſuis alis ignem extinguere, non modo non extinguit, ſed potius illatum uentilatione exuſcitat. Vnde combuſtis alis,

facile fit aucupū præda, quā ob rem cū filiorū causa periclitetur, nefas est sacerdotes uesci Pelicano. Ex Aegyptiis tamen multi comedūt, putātes illū nō iudicio, uerū natura & in filios pietate subire discrimen.

Quomodo Gratitudinem.

GRatitudinem scribentes, Cucupham auem pingunt, sola enim hæc cæterorum animalium parentibus iam senio confectis gratiam refert, in quo enim loco ab eis nutrita est, in eo loco nidū illis conficit, ac pennas uellit, cibumq́ꝫ sufficit, quousqꝫ renatis pennis per se ipsos iam parentes cibum parare possunt: unde diuina sceptra Cucupha insigniunt.

Quomodo iniustum & ingratum.

Iniustum & ingratum significantes, unges geminos Hippopotami curuatos pingunt, hic enim cum adoleuerit periculum facit, an iam patre fortior euaserit, et si quidem pater cedit, locum illi impartitur ac permittit uiuere, pro patre uero matris connubia appetit, si uero non assentiatur pater eum coire cum matre, interimit

ipse pa

ipse patrem, iam superior uiribus, sic enim scribunt geminos Hippopotami ungues curuatos admodũ, quod cũ homines uident, et qua ratione id facit cognoscunt, proniores fiunt ad beneficia conferenda.

Quomodo iterum ingratos erga promeritos.

Ingratos erga promeritos significantes, columbam pingunt, mas enim ualentior factus, patrẽ suum expellit, ac ipse cum matre coit, purum autem hoc animal esse uidetur, etenim orta peste, & hac infectis omnibus soli columbas edẽtes illæsi perdurant, quam ob causã tali tempore nihil aliud regi in prandio præter columbas apponunt, hoc idem contingere dicunt deorum ministris: scribitur etiam bilem hoc animal non habere.

Quomodo Impoßibile.

Rem quæ fieri nequeat significantes, hominis pedes scribunt deambulantes in aqua. Aliter hominem deambulantem sine capite, impossibile utrunq;, unde non absq; ratione id in eum usum assumunt.

Quomodo

Quomodo Regem peßimum.

Regem pessimũ significantes, Anguem pingunt, ad mundi figuram, cuius extremam caudam ori coniungunt, nomen uero regis ponunt in media plicatione, putantes per id intelligi, dare regem totius dominum, nomen autem Anguis est apud Aegyptios Mesi.

Quomodo Regem custodem.

Aliter Regem custodẽ significantes, Anguem quidem pingunt uigilantem, uerum pro regis nomine custodẽ ponunt, hic enim custos est totius mundi, oportet autem regem præcipue esse uigilantem.

Quomodo Regem uictorem.

Regem mundi domitorem significantes, adhuc Anguem pingunt, & in medio ipsius maximam domum.

Quomodo populum Regi obsequentem.

Populum Regi obsequentem significãtes, Apes pingunt, solum enim hoc ex animalibus regem habet, quẽ reliqua apium multitudo consequitur, ac illi paret, quẽadmodum regi homines.

maxime lucent.

Quomodo Occasum.

Occasum indicantes, Crocodilum inclinatum pingunt, est enim hoc animal totundum, & promiscue parit.

Quomodo adumbrant tenebras.

TEnebras indicantes caudam Crocodili pingunt, non enim prius uincit, et ad internetioné redigit animal quod petit, quam cauda uerberatũ impotens reddiderit, in hoc enim præcipue mébro est fortitudo Crocodilo, cum sint etiam alia signa in Crocodili natura. Hæc in primo libro dicta sufficiant.

FINIS PRIMI LIBRI.

ORI APOLLINIS NILIACI DE NOTIS HIEroglyphicis Liber II.

IN secundo tractatu reliquorum tibi ueram rationem tradam, quæ autem nec in aliis exemplaribus ullam habent ratioñe, ea primũ subiunxi.

Quid significent, cum Stellam scribunt.

Stellam scribentes, aliquando deum significãt, aliquando noctẽ, aliquando tempus, aliquando animã hominis masculi.

Quid cum pedes hominis pares & firmatos.

Hominis pedes pares et firmati, Solis cursum significant, in hyemali tropico.

Quid cum hominis cor gutturi appensum.

Cor hominis gutturi appensum, boni uiri buccam designat.

Quid cum digitum scribunt.

Hominis stomachũ significat digitus

Quid cum Penem manu compressum.

Penis manu compressus, hominis temperantiam significat.

Quomo-

Quomodo Morbum significant.

Papaueris flores hominis morbum significant.

Quomodo Ile hominis.

Ile hominis cum uolunt significare, os pingunt, quod Spinã dicũt, putant enim aliqui, sperma inde ferri.

Quomodo firmitudinem & securitatem.

Coturnicis os pictum, firmitudinem & securitatem significat, etenim non temere patitur huius animalis os.

Quomodo Concordiam.

Duo homines insignia magistratus induti, concordiam significant.

Quomodo turbationem.

Armatus uir & sagittans, turbationem significat.

Quomodo commensurationem.

Hominis digitus commensurationem notat.

Quomodo desponsatam mulierem.

Corpus solare bipartitum cum astro, desponsatam mulierem designat.

Quomodo Ventos.

Eleuata Aquila in ortum tendens, uentos significat. Aliter in aëre Aquila alas extendens, uentos notat.

Quomodo Ignem.

Fumus in cœlũ ascendẽs, ignẽ designat.

Quomodo Opus.

Maris cornu pictum, opus significat.

Quomodo Vltionem.

Fœminæ uero cornu pictum, ultionẽ significat.

Quomodo Impium.

Imago dimidiata tantum umbilicotenus hominem ostendens, cum gladio, impium significat.

Quomodo Ver.

Equus fluuialis, Ver significat.

Quomodo Longæuum.

Longæuum significantes, Ceruum pingunt, singulo quoq; anno cornua germinat ceruus.

Quomodo auersionem.

Lepus aut canis auersus, auersionem significant.

Quomo

Quomodo cædem aut sanguinem.

Crocodili uespa uolans, Crocodili nocíuum sanguinem significat aut cædem.

Quomodo Mortem.

Nycticorax morté significat, noctu em̃ de improuiso aggreditur pullos, quemadmodum de improuiso mors superuenit.

Quomodo Amorem.

Laqueus, amorem significat.

Quomodo antiquißimum.

Orationes, folia, & signatus liber, antiquissimum designat.

Quomodo obsidionem.

Scala obsidionem significat ob accliuitatem.

Quomodo Rudem, aut Musam, aut Parcam.

Septé elementa in duobus digitis contenta, musam, aut rudem, aut parcam significant.

Quid linea lineæ superimposita significet.

Linea lineæ superimposita, lineas decem planas significat.

Quid significent Hirundinem pingentes.

Patrimonium magnum relictum filiis significare uolentes, Hirundinẽ pingunt, hæc enim moritura seipsam in luto peruoluit, ac pullis latebras parat.

Quid significet Columba nigra.

Mulierem uiduam, et sic permanentem usq; ad mortem cum uolunt significare, columbam nigram pingunt, hæc enim post maris interitum semper sola degit.

Quid significet Ichneumon.

Virum debilem, & qui aliorum auxilio egeat, significare uolentes, Ichneumonem pingunt, hic enim si anguem inimicum uideat, nõ statim aggreditur, sed prius uocatis aliis ex sua specie, sic firmior præsidio, angui fit obuiam.

Quid significent Origano.

Formicarum defectum cũ uolunt significare, Origanũ pingunt, abeunt enim formicæ herba hac posita in loco qua transeunt.

Quid Scorpione & Crocodilo.

Inimicum inimico congressum significare uolen

care uolentes, Scorpionem & Crocodilũ pingunt, hi enim mutuo se interimunt, si autem alterum uictoré significent, qui uidelicet inimicum suum sustulerit, Crocodilum pingunt, aut Scorpionem, & si quidem eum qui propere occiderit, crocodilũ pingunt, si uero eum qui tarde, scorpionem, est enim tardi incessus scorpio.

Quid Mustela significent.

Mulierem uiraginem cum uolunt significare, Mustelam pingũt, hæc enim habet maris testiculum tanquam officulum.

Quid Porco.

Hominem perniciosum cum uolunt significare, porcum pingunt, talis est enim porci natura.

Quomodo Iram immensam.

Iram immensam, adeo ut irato febrem incutiat uolentes significare, Leonem pingunt catulos suos cauda flagellantem, & leonem quidem, ob iram, catulos uero flagellatos, quoniam horum ossa inter se collisa, ignem emittunt.

Quomodo ſenem Muſicum.

Muſicum ſenem cum uolunt ſignificare; Cygnum pingunt, hic enim ſeneſcens canit q̃ſ ſuauiſſime.

Quomodo uirum coeuntem cum uxore.

Virum coëuntem cum uxore cum uolunt ſignificare, geminas cornices pingũt, hæ eñ coëunt eodẽ modo quo homines.

Quid ſignificent Cantharum cæcum ſcribentes.

Hominem qui ſolis ardore ualetudinẽ contraxerit, & ob eam cauſam deceſſerit cum uolunt ſignificare, Cantharum cæcum pingunt, hic enim radiis ſolaribus obcæcatus deficit.

Quid Mula ſignificent.

Mulierem ſterilem cum uolunt ſignificare, Mulam pingunt, hæc enim ideo eſt ſterilis, quia matricem habet obliquam.

Quomodo Mulierem ſignificent, quæ infantem fœminam pepererit.

Mulierem quæ infantem fœminam pepererit ſignificare uolentes, Taurum pingunt in ſiniſtram partem reſpicientem: ſi uero marem, taurum iterum pingunt, ad

dextram conuersũ. Taurus enim post coitum si ad sinistram descendat fœminam generasse creditur, si uero ad dextrã, maré.

Quomodo Vespas significent.

Vespas cum uolunt significare, equi cadauer pingunt, ex huiusmodi enim cadauere plurimæ uespæ generantur.

Quomodo Mulierem quæ abortiuum fecerit.

Mulierem quæ abortiuum fecerit cum uolunt significare, Equam scribunt quæ lupum presserit. Equa enim abortiuum facit, non modo si lupum calcauerit, sed etiam si ipsius uestigia attigerit.

Quomodo hominem seipsum curantem ex oraculi responso.

Hominé ex oraculi responso seipsum curantem cum uolunt significare, Picam pingunt lauri folium ore tenentem, hæc enim cum ægrota est, lauri folium in nidum immittit, & ita conualescit.

Quomodo multos culices.

Multos culices prouenientes cum uolunt significare, uermes pingunt, ex his em̃ generantur culices.

Quomo

Quomodo hominem non habentem per se bilem, sed ab alio commotum.

Hominem non habentem naturaliter bilem, uerum ab alio commotum cum uolunt significare, columbam pingunt, arrecta posteriora habentem, in illis enim bilem habet.

Quomodo hominem tute urbem habitantem.

Hominem tute urbem habitantem significare uolẽtes, Aquilam lapidem portantem pingunt, illa enim lapidem unguibus eleuatum portat in suum nidũ, ut illo depressus nidus firmiter maneat.

Quomodo hominem debilem qui alio insequente aufugiat.

Hominem uiribus imbecillem, qui insequentem aufugiat significare uolentes, Otidem auem & equum pingunt, euolat enim illa uiso equo.

Quomodo hominem ad proprium patronum confugientem neq; adiutum.

Hominem ad proprium patronũ confugientem, neq; adiutum cum uolunt significare, passerem & noctuam pingunt,

passer

paſſer enim aucupem fugiens, ad noctuã procurrit,apud quã æque tamen laborat.

Quomodo hominẽ debilẽ,aufugientẽ tamen.

Hominem imbecillem aufugientem tamen cum uolunt ſignificare, Veſpertilionem pingunt,ueſpertilio enim ꝗuis non habeat pennas,euolat tamen.

Quomodo Mulierem lactantem,& bene nutrientem.

Mulierem lactantem & bene nutrientẽ ſignificare uolentes,† turturẽ pingunt, ea enim ex uolatilibus ſola dentes et mammas habet. *aliàs ueſpertilionem*

Quomodo hominem ſaltatione gaudentem.

Hominem ſaltatione gaudentem, et tibiis,cũ uolũt ſignificare, turturẽ pingunt, capitur enim hæc ad tibias et ſaltationem.

Quomodo hominem myſticum.

Hominem myſticum ſignificare uolentes, Cicadam pingunt, hæc enim non ex ore obſtrepit, uerum per ſcapulas ſonum emittens ædit dulce carmen.

Quomo-

Quomodo Regem solitarium, neq; errata miserantem.

Regem solitarium & qui lapsis nulla errata condonet, cũ uolunt significare, Aquilã pingunt, hæc em̃ in locis solitariis nidũ habet, et altius q̃ cætera uolatilia uolat.

Quomodo instaurationem diuturnam.

INstaurationẽ diuturnã significare uolẽtes, Phœnicem auẽ pingunt, quando enim hæc nascitur instauratio fit rerũ: nascitur autẽ hoc modo, cum moritura est Phœnix, proiicit seipsam ad terram, et ex proiectionis impetu, uulnus accipit, ac ex cruore de illo uulnere nascit̃ alia Phœnix, hæc autẽ postq̃ pennæ concreuerint, unà cum matre in Solis urbem, quæ urbs est in Aegypto proficiscit̃, illic autẽ mater morit̃ statim ad ortũ Solis, post cuius interitũ redit pullus in propriã patriã, unde digressi fuerant. Sacerdotes autem Aegypti defunctam sepeliunt.

Quomodo parentis amatorem.

Parentis amatorẽ significare uolentes, Ciconiã pingunt, hæc enim à parentibus enutrita

enutrita non separatur ab illis, uerum ad ultimam usque senectutem permanens parentibus uictum sufficit.

Quomodo Mulierem quæ uirum oderit.

Mulierem quæ uirum oderit, ac insidias illius uitæ tendat, & in coitu tantũ adulantem cũ uolunt demonstrare, Viperam pingunt, ipsa enim in coitu mari iuncta os in os inserit, post coitũ uero interimit, illius caput morsu amputans.

Quomodo filios matri insidiantes.

Filios matri insidiantes cũ uolunt significare, Viperam pingunt, hæc enim non ex naturali loco, quemadmodum cætera animalia, uerum parentis utero rupto, sic in lucem prodit.

Quomodo hominẽ in accusatione conuicijs confectum ac languentem.

Hominem in accusatione conuiciis affectum ac languentem significare uolentes, Basiliscum pingunt, ille enim uicinos sibi serpentes solo sibilo interimit.

Quomodo hominem igne combustum.

Hominem igne combustũ significare uolentes

uolentes Salamandrã pingunt, ipsa enim utroq; capite interimit.

Quomodo hominem cæcum.

Hominem cæcũ significare uolentes, talpam pingunt, hæc enim neq; oculos habet, neq; aliter uidet.

Quomodo hominẽ extra domũ se continentẽ.

Hominem extra domum se continentem cum uolunt significare, Formicam & pennã uespertilionis pingũt, huius enim alis ad nidũ repertis, formica nõ ingredit̃.

Quomodo hominem sibiipsi damna dantem.

Hominem sibiipsi damna inferentem cum uolunt indicare, Castorem pingunt, hic enim uenatoribus insequentibus testiculos suos demordens abiectos relinquit.

Quomodo patrem qui inuitus filio hæreditatem reliquerit.

PAtrem qui inuiso filio hæreditatem reliquerit significare uolentes, Simiam cum alia parua simia insequẽti pingunt, parit enim simia geminos, ex quibus unũ diligit admodum, alterũ uero odit, quem igitur amat, ore gestans interimit, quem uero

uero odit, post se habet, ac illũ reliquum nutrit.

Quomodo hominẽ suũ dedecus occultantem.

Hominẽ suũ dedecus occultantẽ, cum uolunt significare, Simiã pingũt, hæc eñ cum urinat, urinam suam occulit.

Quomodo hominem acuti auditus.

Hominem acuti auditus significare uolentes, Capram pingunt, hæc enim & auribus, & quadam parte gutturis audit.

Quomodo Instabilem.

Instabilem aliquem, neq; in eodem statu permanentem, uerum modo fortem et audacem, modo imbecillũ & timidum, cum uolunt significare, Hyænam serpentem pingunt, hæc enim modo mas modo fœmina fit.

Quomodo superiorẽ ab inferiore uictum.

Superiorem ab inferiore uictum significare uolentes, duas pelles pingunt, hyænæ unã, alterã pardi: hæ eñ pelles si simul ponãtur, pardi quidẽ pilos abiicit, hyænæ uero non.

Quomodo hominẽ qui inimicũ ſuũ uicerit.

Hominem qui inimicum ſuum uicerit ſignificare uolentes, Hyænam ad dextram conuerſam pingunt, uictum autem indicantes, rurſus hyænam ad ſiniſtram conuerſam pingunt, ipſa enim inimico inſequente, ſi ad dextram partem ſe conuertat, interimit inimicum, ſi uero ad ſiniſtram, interimitur ipſa.

Quomodo hominem iniectas ſibi difficultates intrepide ferentem.

Hominem iniectas ſibi difficultates ad mortem uſq; intrepide ferentem ſignificare uolentes, Hyænæ pellẽ pingunt, ſi quis enim hyænæ pelle ſuccinctus, medios feratur in hoſtes, à nullo læditur, et intrepide præterit.

Quomodo hominem inimicum ſuum præuenientem.

Hominem inimicum ſuum præuenientem ac minimo damno ſe à periculis eximentem, cũ uolunt ſignificare, Lupum pingunt, extrema amputata cauda: hic em̃ cum iam ſit à uenatoribus indagandus,

pilos

pilos abiicit & extremum caudæ.

Quomodo hominem pericula ex occulto timentem.

Hominem ex occulto pericula timentem significare uolentes, Lupum & lapidem pingunt, Lupus enim neq; ferrum timet, neq; hastam, sed tantum lapidé, deniq; si quis lapidem proiiciat, hoc uerum periculo comprobabit, & ex proiectu lapidis uulnere facto gignũtur lupo uermes.

Quomodo hominem igne castigatum.

Hominem igne castigatum, & hoc indicare uolentem, cum uolunt significare, Leonem & faces pingunt, nihil enim magis timet leo, q̃ faces ardentes, neq; ulla alia re æque atq; his domari creditur.

Quomodo hominem ægrotum atq; seipsum curantem.

Hominem ægrotum ac seipsum curantem cum uolunt significare, Leonem pingunt simiam uorantem, hic enim si frebriciter, uorata simia conualescit.

Quomodo hominẽ nouißima calamitate castigatum.

Hominem nouissima calamitate castigatum significare uolentes, Taurum pingunt, caprifico illigatũ, hic ẽm cũ mugit si de caprifico ligetur, redditᷣ mansuetus.

Quomodo hominem dubiæ temperantiæ.

Hominem dubiæ & instabilis temperantiæ significare uolentes, Taurum pingunt, genu dextrum ligatũ, sic enim non coit: assumitur autẽ taurus semper ad temperantiam significandã, quippe qui post conceptum, fœminam non adeat.

Quomodo hominem oues & capras perdentem.

Hominem oues & capras perdentem significare uolentes, animalia ipsa pinpunt Conizam pascentia, hæc enim Conizam edentia moriunť siti enecta.

Quomodo hominẽ comedentem.

Hominem comedentem significare uolentes, Crocodilum pingunt, os apertum habentem.

Quomo

Quomodo hominem rapacem & pigrum.

Hominem rapacem & pigrum significare uolentes, Crocodilum pingunt, cum Ibidis penna in capite, hūc enim si Ibidis penna tangas, immobilem reddes.

Quomodo Mulierem semel tantum enixam.

Mulierem, quæ semel tantum peperit cum uolunt significare, Leænam pingūt, hæc enim non concipit secundo.

Quomodo hominem natum deformem.

Hominem primo deformem natum, qui postea formosus euaserit, significare uolentes, Vrsam prægnantem pingunt, hæc enim conuersum sanguinem ac duratum parit. Postea fotum digerit in suas partes, ac lingua lingens perficit.

Quomodo hominem fortem & conducentium indagatorem.

Fortem hominem ac utilium indagatorem significare uolentes, Elephantem pingunt cum proboscide, hac enim ille olfacit, ac intercidentia consequitur.

Quomodo Regem fugientem insipientiam.

Regem insipientiam fugientem signifi

care uolentes, Ceruum & arietem pingũt, fugit enim ceruus cum arietem uidet.

Quomodo Regem nugatorem fugientem.

Regem hominẽ multarum nugarum fugientem cũ uolunt significare, elephantem pingũt cum sue, fugit enim Elephas audita uoce suis.

Quomodo hominem celerem quidem in cursu sed sine causa fugientem.

Hominem celerem in cursu, uerũ sine causa fugientem significare uolentes, Ceruum & uiperam pingunt, fugit enim ceruus uisa uipera.

Quomodo hominem de sua sepultura solicitum.

Hominem de sua ipsius sepultura curam habentem significare uolentes, Ceruũ pingũt suos ipsius dentes infodiẽtem, sepelit eñ ceruus, qui sibi exciderũt dentes.

Quomodo hominẽ qui ad iustã ætatẽ uixerit.

Hominẽ qui ad legitimã ætatẽ uixerit significare uolentes, Cornicẽ pingũt, uiuit eñ hæc centũ Aegyptiacos ãnos, ãnus autẽ apud Aegyptios est quatuor annorum.

Quomo

Quomodo hominem malitiā suā tegentem.

Hominem malitiā suā tegenté, nec ab aliis cognosci promittentem, cum uolūt significare, Pardum pingunt, uenatur eñ pardus & insequitur cætera animalia ex occulto, ac singilatim, nec pernicitaté suam cognosci sinit, ut minus caueant ab eo animalia, quæ insequitur ad pastum.

Quomodo hominem adulatione deceptum.

Hominé adulatione deceptū significare uolentes, Ceruū pingūt cum tubicine, demulceť eñ ceruus cantus modulamine, ac sic quodammodo oblitus sui capitur.

Quomodo præcognitionem abundantis uindemiæ.

Præcognitionem abundantis uindæmiæ significare uolentes, Vpupam pingunt, ipsa enim si canat anteꝗ̃ uites germinent, futura uini copia significatur.

Quomodo hominem cui uuæ pastus nocuerit.

Hominem cui comesta uua nocuerit, et qui ob id seipsum curet significare uolentes, Vpupā pingūt, et Adiantū herbam.

Vpupa enim uua pasta læsa, inuentum adiantum in os immittit, ac sic cõualescit.

Quomodo hominem cauentem sibi ab inimicorum insidiis.

Hominem sibi cauentem ab inimicorum insidiis cum uolunt significare, Gruem uigilantem pingunt, grues enim seipsas custodiunt tota nocte per uices uigilias facientes.

Quomodo pædicationem.

Pædicationem significare uolentes, geminos mares ex perdicibus pingunt, illi enim amissis fœminis inuicem coëunt.

Quomodo senem inedia enectum.

Senem inedia enectum significare uolentes, Aquilam pingunt cum curuato rostro, illi em̃ senescenti incuruatur rostrũ, & ea de causa inedia absumitur.

Quomodo hominem inquietum semper et iracundum.

Hominem inquietum semper & iracũdum, ac nec quidem dum comedit quiescentẽ, cũ uolunt significare, Cornicẽ cũ pullis pingunt. Cornix enim dum pullos pas-

los pascit, semper est in cursu.

Quomodo hominem cœlestium gnarum.

Hominē cœlestiū gnarū significare uolentes, Gruē uolantē pingunt, hæc em̄ ita alte uolat, ut nubes uideat & tangat.

Quomodo hominem alienantem proprios liberos ob paupertatem.

Hominem alienantem proprios liberos ob paupertatem cū uolunt significare, Aquilā prægnantē pingunt, illa em̄ parit tria oua, ex quibus eligit unū, duo reliqua frangit, hoc autē facit, quia tunc temporis ungues mutat, & hac de causa non potest tres eodem tempore pullos alere.

Quomodo hominem tardum in mouendis pedibus.

Hominem tardum in mouendis pedibus significare uolentes, Camelum pingunt, ille em̄ solus ex aliis animalibus crura in eundo incuruat, & ex hoc habet appellationem.

Quomodo hominem impudentem & acuti uisus.

Hominem impudentē et acuti uisus

 signi-

ſignificare uolentes, Ranam pingũt, hæc enim ſanguinem non habet, niſi tantum in oculis, eos autem qui illic ſanguinẽ ha beãt impudentes uocãt, unde Homerus, Ebrius, canis oculos habens, et cor cerui.

Quomodo hominem qui ſe mouere nequeat.

Hominem qui multum tempus ſe mo uere nequeat, poſtea uero mouendi ſe ui- res conſequatur, cum uolunt ſignificare, Ranam pingũt, pedes poſteriores haben- tem, ranæ em̃ naſcuntur ſine pedibus, qui tamen procedente tempore ſubcreſcunt.

Quomodo hominem omnibus inimicum.

Hominem omnibus inimicum ſignifi care uolentes, Anguillã pingunt, hæc em̃ ſeorſum ab aliis piſcibus degit, neq; teme- re cum aliis inuenitur.

Quomodo hominem ſeruantem multos in mari.

Hominem ſeruantem multos in mari ſignificare uolentes, Narcam piſcem pin gunt, hic enim cũ uiderit piſces defeſſos, iam nec amplius natare ualentes, præſto eſt illis ac ſeruat.

Quomo-

Quomodo hominem qui utilia & inutilia male consumpserit.

Hominem qui utilia & inutilia male consumpserit significare uolentes, Polypum piscem pingunt, hic enim multum & intemperanter edens, cibum congerit in caueam, & cum esui apta consumpserit, abiicit, & reliqua inutilia.

Quomodo hominem hominibus sui generis imperantem.

Hominem hominibus sui generis imperantem significare uolentes, Carabum & Polypum pingunt, superant enim carabi polypos, ac primas tenent.

Quomodo hominem iunctum mulieri.

Hominem iunctum mulieri significantes, Conchas pisces pingunt, ipsæ enim in conchis genitæ, paulo post in ipsis conchis mutuo iunguntur.

Quomodo hominē qui seipsū non curet.

Hominem qui seipsum non curet, uerum à propinquis curetur significare uolentes, Concham & cancrum pingunt, adhæret enim cancer conchæ, et uocatur

pinnophylax, id eſt, conchæ cuſtos, hiat autem concha cum eſurit, in eam igitur hiantem cum piſciculus intrauerit, pungit cancer ungula concham, hæc uero admonita concham claudit, et hoc modo uenatur piſciculos.

Quomodo hominem cibum euomentem.

Hominem cibum euomentem, ac rurſus immoderate comedentem ſignificare uolentes, Muſipulam aquaticum animal pingunt, hæc enim ex ore parit, poſtea uero natans fœtum deglutit.

Quomodo hominem cũ alienigenis coëuntẽ.

Hominẽ cum alienigenis coëuntẽ ſignificare uolentes, Myrannam piſcem pingunt, hæc enim è mari egreſſa uiperis admiſcetur, ac ſtatim ad mare recurrit.

Quomodo hominem ob cædem punitum.

Hominem ob cædem punitum ſignificare uolentes, Turturem laqueo captam pingunt, hæc enim detenta abiicit, quam habet in cauda ſpinam.

Quomo-

Quomodo hominem aliena comedentem intemperanter.

Hominem aliena comedentem ac dein de ſua conſumentem ſignificare uolentes, Polypum pingunt, hic enim ſi deſint ſibi cibi, ex ſuis capillamentis edit.

Quomodo hominem pulchra appetentem.

Hominem pulchra appetentem, ac pro his ultro mala ſubeuntem cum uolunt ſignificare, Sepiam pingunt, hæc enim ſi uideat ſibi inſidias tendi, aquam turbat profuſo ex aluo atramento, atque ita piſcatorem fugit.

Quomodo hominem libidinoſum.

Hominem libidinoſum ſignificare uolentes, Paſſerculum turrianum pingunt, hic enim & ira concitus, & abundanti ſpermate uexatus, ſepties in hora coit, abũdanter ſperma emittens.

Quomodo hominem eundem tenorem uitæ ſeruantem.

Hominem eundem tenorem uitæ ſeruantem ſignificare uolentes, Lyram pingunt,

gunt, hæc em̃ eundem sonũ continuat.

Quomodo hominem qui ab insipientia resipuerit.

Hominem qui ab insipientia resipuerit, ac inde modum suæ uitæ habuerit significare uolentes, Fistulam pingunt, hæc em̃ maxime conuertit ac retinet hominem, et in memoriam redigit ea quæ animo obsequens perpetrauerit, & habet hæc sonum maxime compositum.

Quomodo hominem æquale unicuiq; distribuentem.

Hominem æquale unicuiq; distribuentem significare uolentes, Strothocamili pennam pingũt, hoc enim animal habet undiq; alarum pennas æquales.

Quomodo hominem laboriosum.

Hominem laboriosum significare uolentes, manum hominis pingunt, hæc enim omnia opera perficit.

ORI APOLLINIS NILIACI, ἱερογλυφικῶν, Bernardino Trebatio Vicentino interprete finis.

BASILEAE APVD IOHAN.
HERVAGIVM.
ANNO M. D. XXXIIII.

